

FÜREDI HISTÓRIA

HELYTÖRTÉNETI FOLYÓIRAT

XIV. ÉVFOLYAM 4. SZÁM

39.

2014.

Üdvözlőlap az olasz frontról
(Magántulajdon)

Fekete György az I. világháborúban

A hősi halált halt Fekete Gyula 1908-ban

Id. Fekete Márton, katona fiaival – balra: György, jobbra, hátul: József, elől: Gyula
(Fotók, Városi Helytörténeti Gyűjtemény)

TARTALOM

TANULMÁNYOK

Némethné Rác Lídia: MESÉLŐ FÜREDI SÍRKÖVEK: TOLNAY LAJOS ÉS VAJDA JÓZSEF TRAGÉDIÁJA	3
Tóth-Bencze Tamás: A BALATONFÜREDI ELSŐ VILÁGHÁBORÚS KIÁLLÍTÁSHOZ	7

KÖZLEMÉNYEK

Kellei György: ÜZENETEK ODAÁTRÓL: ÁGAI KAROLA, GÁLL VERA ÉS BEKE KATA	12
---	----

TALLÓZÓ

Elek Miklós: 75 ÉVE ÍRTA A „BALATONFÜRED” CÍMŰ ÚJSÁG	15
--	----

ÉVFORDULÓK

Tóth-Bencze Tamás: A 2014. ÉV NEGYEDIK NEGYEDÉVÉNEK KIEMELT ÉVFORDULÓI	16
--	----

OLVASÓINK ÍRTÁK

Szekeresné Rózsa Etelka Mária: I. VILÁGHÁBORÚS KÉPESLAP FÉNYKÉP EGY FÜREDI CSALÁDI ALBUMBÓL	20
---	----

KÖNYVSZEMLE

ÚJ KÖNYVEK	25
------------------	----

PÓTLÁSOK

Tóth-Bencze Tamás: PÓTLÁS A „BALATONFÜRED EMLÉKJELEI” CÍMŰ KÖNYVHÖZ	26
Tóth-Bencze Tamás: KIEGÉSZÍTÉSEK A „BALATONFÜREDI ÉLETRAJZI LEXIKON”-HOZ: ADATOK PONTOSÍTÁSA 3.....	31

EGYESÜLETI HÍREK

Reisinger Frigyesné: DR. SIBALSZKY ZOLTÁN (1926 – 2014)	32
Tóth-Bencze Tamás: A „TANÁR ÚR”: GLATZ LÁSZLÓ (1926 – 2014).....	33

ÚJ SZERZEMÉNYEK

A VÁROSI HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYNEK ADOMÁNYOZOTT DOKUMENTUMOK, VALAMINT A GYŰJTEMÉNY RÉSZÉRE ADOTT ANYAGI TÁMOGATÁS (2014)	34
PÓTLÁS.....	36

FÜREDI HISTÓRIA
helytörténeti folyóirat

XIV. évfolyam 4. szám 39. 2014.

Alapítva: 2001-ben

Felelős szerkesztő:
DR. RÁCZ JÁNOS

Szerkesztő bizottság:
BAÁN BEÁTA, ELEK MIKLÓS,
NÉMETHNÉ RÁCZ LÍDIA,
SÁRKÖZINÉ SÁROVITS HAJNALKA,
TÓTH-BENCZE TAMÁS

Nyomdai előkészítés:
TÓTH-BENCZE TAMÁS

Kiadja
a Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület

Felelős kiadó:
BUDÁNÉ BOCSOR ÁGNES
elnök

A folyóirat
Balatonfüred Város Önkormányzata
támogatásával jelent meg.

A pecsétnyomat rekonstrukciója
PÁLFFY KÁROLY
grafikusművész munkája.

Ára: 400 Ft

A folyóiratot az egyesületi tagok
tagilletményként kapják.

Megjelenik évenként négyszer:
március, június, szeptember, december

Szerkesztőség:
E-mail cím: furedihistoria@gmail.com

Nyomda:
OOKPress, Veszprém
Felelős vezető: SZATHMÁRY ATTILA

ISSN 1587-9399

E számunk szerzői:

Elek Miklós könyvtáros, ny. gyűjteményvezető
Balatonfüred

Kellei György író, újságíró,
Balatonfüred

Némethné Rác Lídia könyvtáros,
ny. gyűjteményvezető,
Balatonfüred

Dr. Reisinger Frigyesné ny. könyvtáros, tanár,
Budapest

Szekeresné Rózsa Etelka Mária tanár, tolmács-
fordító, nyelvi lektor,
Balatonfüred

Tóth-Bencze Tamás könyvtáros,
Balatonfüred

A folyóirat kapható:

Balatonfüreden a Városi Könyvtárban,
a Városi Helytörténeti Gyűjtemény
és Kiállítóhelyen,
a Tourinform Irodában és
az Arácsi Népházban.

Köszönjük a szerzőknek, alkotóknak, hogy tiszteletdíjukról lemondtak,
és ezzel támogatták a folyóirat megjelenését.

NÉMETHNÉ RÁCZ LÍDIA

MESÉLŐ FÜREDI SÍRKÖVEK

TOLNAY LAJOS ÉS VAJDA JÓZSEF TRAGÉDIÁJA

A 150 éve lezárt Vázsonyi utcai református temetőben 40-50 sírkő található még, méltatlan körülmények között, pusztuló állapotban. Pedig ezek az emlékjelek múltunk igen fontos tanúi: őseinkről, Füred egykori gazdálkodóiról, polgáraitól, gyógyulást kereső fürdővendégeiről mesélnek. A változatos formájú, köztük szív alakú, mivesen faragott köveken ősi füredi családok (Bagó, Bedegi, Bocsor, Pálfi, Siskei, Somogyi, Ujhelyi, Varga, Vörös stb.) neve olvasható, mellettük néhány távolról jött vendég is itt talált végső nyugalmat. A legregyebb évszámot viselő sírkő 1782-ből való, a megmaradt kövek többségét a 19. században állították a temető 1864-ben történt bezárásáig. Itt pihennek a református templom építését 1829 és 1831 között anyagilag és munkájukkal is támogató családok tagjai. Leszármazottaik talán nem is tudják, hogy ükszüleik sírkövei még állnak a domboldalon.

A sírok, a temető védetté nyilvánításának gondolata már 40 évvel ezelőtt felvetődött. Burgyán Miklós néprajzkutató 1972-ben az itt talált szív alakú és a szív formájú felirattáblát viselő kövekre több ízben is felhívta a figyelmet, sürgette védelmüket. Zákonyi Ferenc 1988-ban ismét szorgalmazta, hogy a művészileg is értékes sírkövek, valamint az ott nyugvó személyek miatt a temető kapjon helyi védettséget. A Helytörténeti Egyesület az évtizedekkel korábbi véleményekhez hasonlóan fontosnak tartja, hogy a füredi temetők régi sírkövei ne tűnjenek el, őseink emléke maradjon meg az utókor számára is.

Városunk múltjának megismeréséhez sok segítséget nyújtanak a korabeli iratok, híradások, a visszaemlékezések; szerencsés esetben egy-egy sírfelirat kapcsán felidézhető a temetőben nyugvó személyek élete, így a ma élőkhez közelebb kerülhetnek a több mint 100 évvel ezelőtti események.

Keményffy Károly 1922-ben, a Balatonfüred című lapban felhívta a figyelmet a régi református temető egyik sokat sejtető, érdekes feliratú sírkövére: „Az út mellett nagy, vörös eres emlékkő, mely „özv. Bedegi Éva édesanyjának mély bánatát jelképezi; kiszolgált magyar huszár s a Balaton vize által 1862-ik év jun. 28-án elnyeletett kedves fiának Vajda Józsefnek hamvaival B. p.”¹ Zákonyi Ferenc Balatonfüred című könyvében 1988-ban a felirat kapcsán feltette a kérdést: „vajon milyen tragédiát sejtetnek ezek a sorok? A sírkő formai leírását és feliratát Varga Lászlóné a Füredi História-ban, 2001-ben kép nélkül közölte.² A bokrok sűrűjében megbújó, süttői mészkőből faragott sírjel szerencsére ma még áll, felirata is olvasható. A korabeli dokumentumoknak köszönhetően kiderült, hogy bár a temető nyugati kerítésénél csak Vajda József sírköve látható, 152 évvel ezelőtt, 1862 nyarán barátját, Tolnay Lajos tanítót is ide temették. Az is bizonyos, hogy a sírfelirattal ellentétben, a szerencsétlenség nem júniusban, hanem júliusban történt. A halotti anyakönyv július 28-i bejegyzése alapján a két fiatalember a „Balatonba halt”. Vajda Józsefet 1829. november 10-én, Vajda János és Bedegi Éva gyermekeként keresztelték Füreden, halálakor a szabólegény már elmúlt 32 éves. Tolnay Lajos 24

éves református iskolatanító a halotti anyakönyv szerint a Bars megyei Pozba községben született. (A település ma Szlovákiában, Léva közelében található.) A két fiataalt Somody Dániel helyi lelkész temette. Sziklai Zoltán könyvéből tudjuk, hogy Füreden 1860-tól 1862-ig Tolnay volt az egyedüli református tanító.³ Eötvös Károly Magyar alakok című, 1904-ben megjelent művének Molnár Aladáról írt fejezetében Tolnay Lajosról is megemlékezett. A szintén Füreden nyugvó pedagógus halálának kapcsán leírta, hogy ők hárman barátok voltak a pápai kollégiumban, „a tudománynak és az ifjú szív álmainak magas élvezetében sok időt tölténk együtt”. Tolnay gyermek- és ifjúkorát szegényen, nélkülözések között töltötte, csak 22 évesen, Füredre kerülve fordult jobbra a sorsa. Eötvöstől tudjuk, hogy a tragédia előtti napon a barátok együtt beszélgettek Molnár Aladár édesapjának füredi házábanál. Ekkor Tolnay lelkesen számolt be terveiről: hogyan neveli majd tanítványait a haza szeretetére, milyen eszméket ültet el az új nemzedék szívében. Temetésén jelen volt Eötvös Károly és Molnár Aladár is. A fürdővendégeket is megdöbbentő esetről a Vasárnapi Ujság 1862. augusztus 3-án Szerencsétlenség a Balatonon címmel adott hírt: „A füredi néptanító, egy művelt, derék

fiatalember, negyed magával vadászni ment a Balatonra egy csónakon, mely a vadászeb miatt fölbil-lent, s a benne ült 4 egyén a vízbe borulván, közöl-ök a tanító egy másik társával együtt odaveszett. A tragédiáról, a temetésről hiteles és részletes beszámolót közölt a korabeli nyári újság, a Balaton-Füredi Napló 1862. augusztus 3-i száma is. A ver-set, melyet a korábban Arácon szolgáló litéri lel-kész, Pap Gábor írt halott barátjához, Tolnay La-joshoz, a következő számban közölték.⁴ A lap sze-rint július 28-án Tolnay Lajos tanító, Vajda József kiszolgált közhuszár, Király Gábor egyházi és a tanító 12 éves szolgálja, egy vastag és gömbölyű, keményfából kivésott ladikon, az úgynevezett lé-lekvesztőn⁵ a Balatonra vadászni mentek. Maguk-kal vitték a tanító kutyáját is. Órákon keresztül próbáltak madarat löni a parti nádasban. Később a nyílt víz felett halászmadarakat láttak, Király Gá-bor beljebb evezett, így a tanítónak kettőt sikerült lelőnie. A kutyát a madarak összeszedésére belökte a vízbe, az pedig evickélve szájában hozta azokat. A ladikkal elébe eveztek, hogy fárasztó útja rövi-debb legyen. Vajda a kutyától a madarakat, a tanító pedig a kutyát igyekezett a vízből beemelni. Eköz-ben mindketten felálltak, s arra az oldalra hajoltak, ahol a kutya kapaszkodott. Kíváncsiságból ezt tette a kormányos és a fiú is, így a csónak fölfordult. Iparkodtak kapaszkodni, de annak gömbölyű és sí-kos fenekéről lecsúsztak, s a ladikot távolabbra lökték. A víz másfél ölnyi mélységű lehetett, tehát közel három méter. Király Gábor kiűszott, s a kis-fiút is, ki egy szögben megakadva lebegett, ladi-kostól kimentette a partra. A tudósító csodálkozott azon, hogy a jól úszó Tolnay, aki gyakran merész-kedett a hidegfürdön túlra is, a kis távolságról nem tudott kijutni a partra. Ennek oka lehetett az is, hogy a mellbeteg tanító ruhában sokkal nehezeb-ben mozgott. Király Gábor elmondása szerint, a vadászkutya hűségéből és talán kedveskedésből, többször is a már le-lebukó tanító fejére rakta evic-kelő lábait. A kisfiú azt is mesélte, hogy Vajda, a tanító barátja nem tudott jól úszni, belekapaszkodott Tolnayba és ezt mondta: „Az Istenét, – ha én halok, te is meghalsz.” Tény, hogy a két áldozatot majdnem egymás mellett találták meg, Vajda ha-son feküdt, vagyis a horog a hátába akadt, a tanító pedig hanyatt fekvő, a kereső horog arcát is össze-karcolta. Ez arra mutatott, hogy a tanítót Vajda szoríthatta le. Prosich, a hidegfürdő úszómestere vette ki őket és fegyvereiket a Balatonból. A sze-rencsétlenség híre a füredieket nagyon elszomorí-totta. Mindkettőjüket, de különösen a tanítót, az

egész község sajnálta, siratta, mert mindenki sze-rette és tisztelte. Tolnay „gyöngéd, finom, nevelt, tanult s művelt fiatal ember volt, [...] mindenkinek tisztelője és becsülője...” Tanítói munkáját nagy lelkiismerettel végezte, emellett papi vizsgáját a közeljövőben tette volna le. Költészettel is foglal-kozott, ő írta a Balaton-Füredi Napló színibírálatait is, az előző évben számolt be a színekör megnyitá-sáról.⁶ A tudósító szerint a tanítót vadászszenveté-lye s túlzott merészsége vitte a sírba. Két nappal korábban figyelmeztette őt egyik legjobb barátja, Dugovich Pál, a füredi jegyző: „Barátom! Utóbb is a Balaton lesz sírod.” Ugyanaz a ladik már kétszer fordult föl alatta, tavaly és abban az évben is, de mindig sikerült megmenekülnie. Egyszer pedig a ladik fenekébe lyukadt ki, s csak nehezen tudták zsebkendőkkel bedugaszolni a nyílást. Mindhárom alkalommal vele volt Vajda József, „míg a negye-dik megjelenése a halálnak, száncalom nélkül temeté a két fiatal tengerünk medrébe.” Két nap múlva, július 30-án, este 7 órakor megkondultak a füredi harangok s végtisztelgésre hívták a baráto-kat. „Csapatosan sietének ki a fürdőről is a teme-tésre, hol az ikerhalottak az egyház kerített udva-rán egymás mellé téve, a számtalan elkeseredettek seregétől körülvéve, érzékenyen bucsúztatának el az előktől. – Együtt kísértettek ki az örök nyugalom helyére, hol szívet s lelket indító beszéd után egy bús halotti ének zendült meg a Balatonmelléki jeles dalárda tagjainak ajkain, kikhez a füredi szintársulat énekesei is csatlakoztak, [...] Letétet-tek a Balaton áldozatai, néhai Vajda József és Tol-nai Lajos, egyik kedves és feledhetetlen munkatár-sunk a földnek sötét és örökre fedő gyomrába, egy sírba egymás mellé, egy fejével jelölve s jelle-geztetve.” A füredi Györffy Imre kiszolgált katona, az elhunyt katonatársa megemlékezést nyomatott, s azokat a bajtársai között kiosztatta. A földműves Király Gábor, a ladik kormányosa búcsúztató ver-seket írt, „s azokat a kettős sírnak partjain igen ér-zékenyen olvasta föl a szertartás záradékául.” Tol-nay Lajos egy meg nem nevezett barátjának ki-nyomatott búcsúversét is szétosztották a megjelen-tek között. (Ez lehetett Pap Gábor verse.)

A tragédia évtizedekkel később is foglalkoztat-hatta a fürediek képzeletét. Bodó József, aki nagy-szülei elbeszélése alapján több helyi történetet is közzétett, nem említette a korabeli lap által leírta-kat. 1937-ben megjelent rövid írásában az esetet inkább regényessé formálta.⁷ (A barátai által va-dászni hívott Tolnay egy vadkacsát lőtt, az érte vízbe ugró kutya borította fel a ladikot. Az egyedü-

li áldozat a tanító volt, a történet másik szereplője, Tótvázsonyban lakó Anna nevű szerelme. Eljegyzésüket az ő névnapján tartották volna, a tanító előző nap, 25-én fulladt a Balatonba. A menyasszony bánatában megőrült, évekig járt naponta a Szőlős feletti útra, ahol kedvesét korábban várni szokta. Eközben mindig ezt a dalt énekelte: Elragadta galambomat a Balaton tőlem...)

Nem tudni, hogy a fürediek emlékezetében így változott-e meg és élt tovább a 75 évvel korábbi szerencsétlenség, vagy a szerző, nem ismerve a valódi eseményeket, saját képzelete szerint alakította át. Nem tudni azt sem, állított-e valaki a tanítónak sírkövet. Haláluk után két évvel a reformátusok már nem oda, a Balatonra gyönyörű kilátást nyújtó domboldalra temetkeztek, hanem az Aszófőre vezető országút mellett kialakított, könnyebben megközelíthető, új temetőbe. Vajda József sírjánál járva, gondoljunk az elhivatott, tehetséges tanítóra is, aki az újság szerint: „Kár, hogy ily korán végzé földi pályáját, hasznos, sőt kitűnő polgárja leendett hazánknak.”

Balatoni bödönhajók

Vajda József síremléke

Forrás:

1. Keményffy Károly: Füredi temetők. 2. = Balatonfüred. 1922. júl. 22. 30. sz. 1–2. p.
2. Varga Lászlóné: A balatonfüredi temető sírjelei a 18. század végétől 1920-ig. = Füredi História. 2001. 1–2. sz. 3–13. p.
3. Sziklai Zoltán: A balatonfüredi református elemi iskola évtizedeiből 1829–1949. Balatonfüred, 2009. 102. p.
4. Pap Gábor: Tolnay Lajos sírjánál. (B.-Füreden, július 30. 1862.) = Balaton Füredi Napló. 1862. aug. 7. 10. sz. 75–76. p.
5. Ekkor még az általánosan használt vízi jármű az ún. bödönhajó volt.
6. Tolnay Lajos: A Balatonfüredi színekör megnyitása. = Balaton-Füredi Napló. 1861. júl. 16. 6. sz. 44–45. p.
7. Bodó József: Elragadta galambomat (Egy szegény ifju emlékezetére) = Balatoni Kurir. 1937. dec. 12. 51. sz. 9. p.

Második évfolyam.

10. szám.

Augusztus 7. 1862.

BALATON-FÜREDI NAPLÓ.

Isten áld meg e hazát,
A magyarok szép honát.

Megjelenik a lap hetenként kétszer Vasárnap és Csütörtökön.

Előfizetési ár folyó évi október hó 15-ik napjáig összesen 36. számban 5 forint.

Szerkesztői iroda: 6. fűrdőház emeletén, 74. számú szoba, hova az előfizetési pénzek és mindenféle levelek bérmentesen küldendők.

TOLNAY LAJOS SÍRJÁNÁL.

(B.-Füreden, július 30. 1862.)

Itten pihenez kizenvedett halott!
Sirod felett szememben könny ragyog.

Oly szent e köny! hisz konffájdalom
Fakasztja, s én sirodra hullatom.

Mért hagytad el a hű baráti kört,
A mely veled szép pályacsélelre tört?

Mért veszte el az élet ily korán
A tetters életnek hajnalán?

Mért hagytad itt e drága szép hazát
Mikor kelő napját sem láthatod.

A tett-erő, a jellem és az ész,
Ugy fáj — idő előtt ha sirba vész.

Ily kincseket vivél a sírba le,
Életvirágod mért is hullt le?

Benned — kinél nemes volt szív s kebel —
Hazánk igaz fiut veszíte el.

Szeretted a hazát, istent, jogot,
Közgyász sirod felett ezért zokog.

S itt — hol porodra rá borul a sír —
Hű bajnokán a jog kesergve sir.

Pihenj, pihenj sir-éjbe szállt barát,
Ki harczodat dicsőn megharcolád.

Ne háborítsa semmi nyugtoddát
Itt — hol keserv — öröm — bú elmarad.

Ne fájjon az, hogy ott nem halhatál,
Hol kir viraszt a nyugvók álmánál.

S annak — kinek pályája véget ér:
Halvány fujón virul a szent babér.

Vártad, hogy ott szakaszt le a halál,
Hol hős az, a ki küzdve sirt talál.

Hol hőseket föld el a sírverem,
Hol a porokból új erő terem.

Oly szent erő, mely fölkel, áldva hat,
És fényt lövell, miként az égi nap.

Vártad . . . de az, ki a világ felett
Uralkodik — másképpen végezett.

E végzetlen nyugodj meg jó barát!
Isten veled . . . pihenj . . . áldás reád!

PAP GÁBOR.

TÓTH-BENCZE TAMÁS

A BALATONFÜREDI ELSŐ VILÁGHÁBORÚS KIÁLLÍTÁSHOZ

Az Osztrák–Magyar Monarchiában a Magyar Királyság területén, a XX. század elején végrehajtott hadseregszervezeti átalakítást követően, a magyar királyi honvédség részére 6 (hadtest) sorozási illetve hadkiegészítési kerületet alakítottak ki. A Dunántúl északi és nyugati része a IV. körzethez tartozott, és ez volt a veszprémi 31., a nagykanizsai 20., a kőszeg-soproni 13. gyalogezredek illetékességi területe. A Dunántúl Balatontól délre és keletre eső területe az I. kerülethez tartozott, ez a székesfehérvári 17., és a pécsi 19. ezred körzete. [A császári és királyi (közös) gyalogezredek kiegészítési térképe nagyjából hasonló elrendezést mutatott.] A Balatonfüredről és Balatonarácsról, továbbá az egykori füredi járás területéről bevonultak zöme a 20. honvéd gyalogezredhez – az ezredtörzs, továbbá az I. és II. zászlóalj Nagykanizsán, a III. zászlóalj Körmenden állomásozott –, majd a később felállított 20. népfelkelő gyalogezredhez, illetve a császári és királyi (közös) 48. gyalogezredhez (ennek egyik zászlóalja, majd később a pótzászlóalja, Nagykanizsán állomásozott), valamint a veszprémi 31. ezredhez kerültek. Továbbá a pécsi (19.), és a székesfehérvári (17.) honvéd, a 12. császári és királyi ezredhez (Komárom) kerültek néhányan, és a 11. vadászászlóaljhoz is [az 1813-ban felállított zászlóalj székhelye: Gradiska, a pótszászadának állomáshelye Győr, hadkiegészítési területe: Pozsony, Trencsén, Túróc, Nyitra, Bars, Hont, Esztergom, Komárom, Győr, Moson, Sopron, Vas, Zala, Veszprém megyékből], de akik valamilyen speciális képzettséggel is ren-

delkeztek, azokat – mai kifejezéssel élve: műszaki alakulathoz – így a pozsonyi 5. utász zászlóaljhoz osztották, illetőleg vonultatták be. A gyalogságon kívül a tüzérséghez és a lovassághoz (huszárok), valamint a haditengerészethez is vonultak be.

1914 augusztusában a gyalogos alakulatok századainak zömét a harctéren a következő egységekhez osztották be:

12. császári és királyi gyalogezred: 66. dandár, 33. hadosztály, V. hadtest, 1. hadsereg. északi [orosz] front.

48. császári és királyi gyalogezred: 28. dandár, 14. hadosztály, V. hadtest, 1. hadosztály. északi [orosz] front. (Az I. zászlóalj a szerb frontra került.)

11. vadászászlóalj: 27. dandár, 14. hadosztály, V. hadtest, 1. hadsereg. északi [orosz] front

17. honvéd gyalogezred: gyalogezred: 81. honvéd gyalogdandár, 20. honvéd gyaloghadosztály, Kövess hadseregcsoport. északi [orosz] front

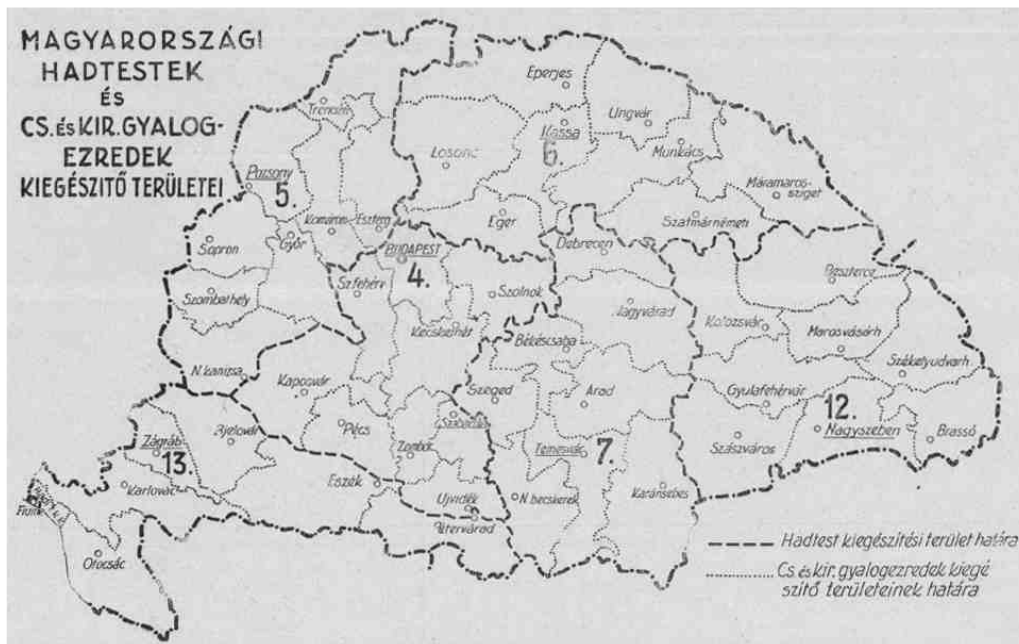
19. honvéd gyalogezred: 80. honvéd gyalogdandár, 40. honvéd gyaloghadosztály, XV. hadtest, 4. hadsereg. északi [orosz] front

20. honvéd gyalogezred: 82. honvéd gyalogdandár, 41. honvéd gyaloghadosztály, 3. hadsereg. északi [orosz] front

31. honvéd gyalogezred: 82. honvéd gyalogdandár, 41. honvéd gyaloghadosztály, 3. hadsereg. északi [orosz] front

Az ezredek a világháború folyamán megfordultak más harctereken is, így többek között az olasz hadszíntéren is.

Balatonfüreden az eredetileg 1914. július 12-re tervezett tűzoltószertár avatást a trónörökös-pár halála miatt előbb augusztus 2-ára halasztották, majd a háború kitörése miatt elmaradt. (A háború után végül sor került rá.) Augusztus elején Romsics János balatonfüredi tánctanárt felségsértő, nemzetgyalázó kifejezések használata, továbbá lázítás vádjával feljelentették és őrizetbe vették. A hadiállapot beálltával a szabad mozgást (utazás) korlátozták.

1914. szeptember 2-án (szerdán) megérkezett és áthaladt a füredi vasútállomáson az első sebesülteket szállító vöröskeresztes vonatszerelvény, amely kb. 40 percig állt Balatonfüreden. Ezalatt a fürediek harapnivalóval és frissítőkkel kínálták a vonaton tartózkodókat. 1914. szeptember 7-én Bárd Béla albíró elrendelte a polgárőrség felállítását, de ezt Langer István a következő héten már fel is oszlatta, mint szükségtelent. 1914. szeptember 17-én csütörtökön hajnalban 110 sebesültet szállító vonatszerelvény érkezett a füredi vasútállomásra a szerb frontról, akiket az Erzsébet-udvarban kialakított tartalékkórházban helyeztek el. Október 28-án újabb 80, majd november 15-én 110 fős sebesült szállítmány érkezett Füredre. Ezekhez december 13. és 20. között újabb 45, majd december végén további 150 sebesült és beteg katona csatlakozott. A sebesültek és betegek elhelyezését megkönnyítendő, a már itt levőkből december 19-én 30 főt az ipartestületi székházban, valamint 34 katonát a balatonarácsi Népházban helyeztek el. (Az ősz folyamán – az 1914. szeptember 8-án megalakult – helyi Vöröskereszt a Népházban is katonai kórházat rendezett be 26 ágy-

gyal, a híradás – Balatonfüredi Hírlap. 1914. november 29., 54. sz., 2. p.– szerint novemberben még nem voltak benne sebesültek.) A háború végéig a balatonfüredi tartalékkórházban több mint ezer katonát és tisztet kezeltek és gyógyítottak.

Az 1914. július végén, augusztus elején elsőnek mozgósítottakat augusztus közepén már bevagonírozták, és vitték őket előbb az orosz, majd később a szerb frontra is. Aztán sor került a többi évjáratra is.

Október elején a balatonfüredi járásból 177 fő 20, 21, 22 éves hadköteles népfelkelőnek kellett megjelenni Nagykanizsán, a besorozottnak 15-éig be is kellett vonulniuk alakulatukhoz. A sorozóbizottságba az alispán a balatonfüredi járásból Fazekas Vilmos szolgabírói altisztet jelölte ki. Október végéig összeírták a balatonfüredi járás 24-től 36 éves korosztályú népfelkelőit. Füreden október 25-én és 26-án zajlott le a jelentkezők nyilvántartásba vétele. Ennek eredményeképpen Füredről 90 fő, a balatonfüredi járásból kb. 400 24–36 éves népfelkelőt vettek jegyzékbe. A jegyzékbe vett népfelkelők szemléjét december 2-én tartották Tapolcán. A 89 megjelent balatonfürediből 60 főt találtak katonai szolgálatra alkalmasnak. 1915 januárjában a 24 és 36 év között népfelkelők közül az 1887–1890 közötti, valamint az 1892–1894-es évfolyamok még be nem vonultjainak is jelentkezniük kellett.

Azt hogy, Balatonfüredről, Balatonarácsról, illetve a balatonfüredi járás területéről, az egyes településekről pontosan hányan vonultak be, és vettek részt az I. világháborúban, pontosan nem ismert. A Magyar Királyi Honvédség legénységi és tiszti állományra vonatkozó személyügyi nyilvántartása

(katonai anyakönyvek, sorozási és veszteséglisták) gyakorlatilag megsemmisült. Egy korábbi (1989 előtti) szabályzat értelmében ugyanis az 1955 előtt született hadkötelesek katonai nyilvántartó lapjait, amelyeket az illetékes hadkiegészítő parancsnokságokon – a hadkiegészítő parancsnokságok a területileg illetékes császári és királyi (más néven közös, vagy k.u.k.), illetve a magyar királyi ezredekhez tartoztak – őriztek, a hadkötelezettség felső korhatárának elérésével, illetve a hadköteles elhalálozása esetén megsemmisítették. Az 1910 után született évfolyamok esetében megsemmisítés előtt a nyilvántartó lapok alapján egy névjegyzéket fektettek fel, amelyben nevezettek személyi adatain kívül rendfokozatuk, szolgálati helyük és szolgálati idejük kezdő és záró időpontja szerepel. Az 1910 előtt születettek esetében azonban még ilyen névjegyzék sem készült. Az I. világháborús veszteségi (halott, sebesült, fogoly) kartonok – ami fennmaradt belőlük – a bécsi Kriegsarchivban (Hadilevéltár) találhatóak. Ám ezekben csak név és alakulat, nem pedig település szerint lehet kutatni. A kitüntetési és veszteségi anyagban a személyes kutatás amúgy is nagyon nehéz, mert a kutatáshoz szükséges katalógusok mennyisége a kutatótermi elhelyezést nem teszi lehetővé. Ezért azokat az iratanyagok mellett a raktárakban tárolják, ahová a kutatók kizárólag levéltári felügyelet mellett léphetnek be. Több óras vagy több napos folyamatos kutatáshoz a levéltári felügyeletet nem tudják biztosítani. Tovább nehezíti a dolgot, hogy a 100 évvel ezelőtt alkalmazott, úgynevezett fonetikus rendszer miatt a névsor alapján összeállított cédulák között maga a keresés sem egyszerű.

Az első villágháború balatonfüredi emlékeiből rendezett kiállítás összeállításakor teljes, átfogó kutatásra részben a fentiek miatt nem került sor. A jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján a balatonfüredi járás vonatkozásában mindössze annyit sikerült megállapítani, hogy Felsőörsről 92 felsőörsi születésű, vagy ott lakó férfit vittek el az I. világháborúba. Az adatgyűjtés során közel 900 név került elő, akik a balatonfüredi járásból részt vettek a háborúban, de megismétlem: pontos adat arra nincs, hogy hányan vonultak be, és vettek részt a háborúban.

Nagyjából ugyanez a helyzet a hősi halottak vonatkozásában is. Az 1920-as években, amikor országszerte megkezdődött az I. világháborús hősi emlékművek felállítása, az egyes önkormányzatok a saját írásos (állami és egyházi anyakönyvek, özvegyek és árvák részére biztosított segélyek iratai) és szóbeli (családtagok, rokonok közlése) forrásaik alapján állították össze az elesettek névsorát, amely

aztán megörökítésre is került. Országos összesítés települések és név szerint nem készült. Az anyaggyűjtés során az is kiderült, hogy a meglevő nyilvántartások sem teljesek az adatok felhasználhatóságát illetően. Ugyanis nem egy esetben a bejegyzés a néven, és a hősi halál megállapításának bejegyzésén kívül semmilyen felhasználható információt nem tartalmaz. Számos esetben a halál időpontját utólag, bíróilag állapították meg, illetve a bejegyzés csak nagy általánosságban állapította meg az elhalálozást, pl.: „Oroszországban”, vagy „orosz harctér”, stb. Ezek alapján elmondható, hogy a rendelkezésre álló adatok korántsem teljesek. Viszont az anyaggyűjtés során néhány eddig nem ismert hősi halott adataira is sikerült rálelni, kiegészítve a meglevő listát. Ezek közé tartozik Sulyok Imre (Balatonfüred, 1873. augusztus 28. – Budapest, 1916. október 21.) százados is, az 52. gyalogezred 1/27. zászlóaljából, akit a kerepesi temetőben temettek el. Az ő neve – valószínűleg – azért maradt le az emlékműről, mert nem akadt – legalábbis Füreden már nem élt – hozzátartozója, aki felhívta volna rá az emlékműállítók figyelmét. Az adatgyűjtés során nagy segítséget jelentett az, hogy a cseh és az osztrák nemzeti könyvtár a náluk meglevő veszteségjelentéseket digitalizálta, és azokat az interneten elérhetővé tette. (<http://kramerius.nkp.cz/kramerius>). A kutatás – lehetőség szerint – tovább folytatódik, ehhez szívesen veszünk minden, a Helytörténeti Gyűjteményhez eljuttatott információt is. Idővel majd sikerül a most hiányzó adatokat is kipótolni. De tudomásul kell venni, hogy a lista valószínűleg sajnos sosem lesz teljes.

Befejezésül az alábbiakban az egyik füredi hősi halott részletes életrajzát olvashatják.

Segesdy Miklós (Balatonfüred, 1886. február 27. – Budapest, 1918. május 14.) százados. Segesdy Miklós balatonfüredi református esperes és Segesdy Ida fia. A veszprémi iskola (gimnázium) befejezése után 1900 és 1900 között tandíjmentesen a soproni honvéd főreáliskolát végezte el. Pápán érettségizett le, majd 1903 és 1906 között a honvéd Ludovika Akadémián tanult. 1906. augusztus 18-án avatták hadnaggyá. 1906 és 1909 között Pécsen, a 19. honvéd gyalogezrednél teljesített szolgálatot. 1909. október 10-től áthelyezték Veszprémbe, a 17. honvéd gyalogezredhez (a 17. honvéd gyalogezred székesfehérvári alakulat volt, de a 3., és 4. zászlóaljának állomáshelye Veszprémbe volt). Novemberben megnősült Füreden, Szabó Juliannával kötött házasságot. 1910. október 10-től a 4. zászlóalj segédtiszt-

je lett (Az alakulat parancsnoka ekkor Vukovic János őrnagy). 1910. október 1-jén főhadnaggyá léptették elő. 1912–1913 folyamán a magyar királyi honvédségnél végrehajtott átszervezések következtében – az ezredek ekkortól nem négy, hanem három zászlóaljból álltak – a 17. honvéd gyalogezred Veszprémben állomásozó két zászlóalja átkerült az 1913. február 8-án megalakult veszprémi 31. honvéd gyalogezredhez. Segesdy Miklóst 1913. március 1-jével áthelyezték a 31. (veszprémi) honvéd gyalogezredhez, március 2-től az 1. zászlóalj segéd- és fegyver(zeti) tisztjévé nevezték ki. A világháború kitörése már a 15. (Trencsén) honvéd gyalogezrednél találta, ahol 1914. július 15-től szeptember 1-jéig a 3. század parancsnoka volt. A mozgósítás és felvonulás után egységével az orosz fronton, az 1. osztrák-magyar hadsereg kötelékében, a Lublin felé irányuló támadásban vett részt. A Krasnik környéki harcok során augusztus 14-én, miután százada az ellenséges tüzéségi tűzben meghátrált, századát megállította, újrendezte és halált megvető személyes példamutatással sikeres támadásra vezette. 27-én Tarnow-nál a támadó orosz gyalogság már a tüzéséget fenyegette. Segesdy főhadnagy a tüzéségi fedezetet ellátó gyalogosegység parancsnokaként a fél századdal megtámadta az ellenséges gyalogságot, azt megállította, és visszavonulásra kényszerítette. Eközben többször súlyosan megsérült (baloldali mellkaslövést kapott, a bal csípője és a baloldali hashártyája srapneltől, továbbá jobb dobhártyája – légnyomástól – megsérült). A halotti anyakönyv és a kórházi jelentések alapján megállapítható, hogy a dobhártyasérüléséből később kialakuló gennyes kö-

zépfülggyulladás döntő szerepet játszott 1918 májusában bekövetkezett halálában). 1914. szeptember 3-ától október 1-jéig a budapesti egyetemi II. számú klinikán, majd október 1-jétől november 1-jéig a balatonfüredi tartalék kórházban kezelték. 1914. november 1-jétől 1915. június 15-ig a 15. honvéd pótzászlóalj egyéves önkéntes iskola parancsnoka, és legénységi közétkeztetési bizottság elnöke volt, mindeközben a trencsényi tartalék kórházban kezelték sérüléseit. 1915. március 1-jével századosnak léptették elő, továbbá időközben az 1914 augusztusában a fronton tanúsított magatartása alapján megkapta a III. osztályú katonai érdemkeresztet. Ehhez később megkapta a hadidíszítményt és a kardokat is. Valószínűleg egészségügyi állapotára való tekintettel 1915. június 15-én áthelyezték a honvédelmi minisztérium 4/a osztályához fogalmazó tisztnek, de továbbra is a 15. honvéd gyalogezred állományában maradt. Ettől kezdve közel három évig Budapesten szolgált. 1916 nyarán egészségi állapota tovább romolhatott, mert ettől kezdve folyamatosan a fővárosi katonai kórházakban (Nádor utcai, Andrássy utcai hadikórház, továbbá a Zita királyné honvéd kórház) kellett részt vennie kezeléseken és felülvizsgálatokon. A zárójelentések tanúsága szerint csapatszolgálatra nem, de irodai szolgálatra alkalmasnak találták. 1918. május 14-én hunyt el. Földi porhüvelyét 1918. május 16-án Budapestről Balatonfüredre szállították, majd a Bajcsy-Zsilinszky utcai református temetőben, a családi sírboltban helyezték végső nyugalomra május 17-én. Segesdy Miklósról jelenlegi ismereteink szerint semmilyen ábrázolás nem maradt fenn. Gyermeke nem született.

Forrás:

- Tinódi Varga Sándor (szerk.): Budapest volt házi ezredének a cs. és kir. 32. gyalogezrednek története (1741 – 1918). Budapest, 1930.
- vitéz Szepessy Aladár (öszeáll.): A nagykanizsai báró Szurmay Sándor m. kir. 20-ik honvéd gyalogezred története a világháborúban. Sopron, 1931.
- vitéz Herczegh Géza: A m. kir. veszprémi 31. honvéd gyalogezred, a 31., 46. és a 79. honvéd menet zászlóaljak, valamint a 31/1. népfölkelő zászlóalj története, Cegléd, 1936.
- Sipos Gyula (szerk.): A m. kir. székesfehérvári 17-ik honvéd gyalog- és népfelkelőezredek története. Székesfehérvár, 1938.
- A volt magyar királyi pécsi 19. honvéd gyalogezred és alakulatainak: A 19./IV. (fiumei) zászlóalj, a 309. honvéd gyalogezred, a 19. népfelkelő ezred, a 19./IV. népfelkelő zászlóalj és a 19./VIII. népfelkelő zászlóalj története. Szerkesztőbizottság: Kovács Károly, Világhy László Sillay Jenő, vitéz Magyary-Kossa Béla, Decleva Zoltán; összeállította: Légrády Elek. Pécs, 1938.
- Ajtay Endre [et al.]: A magyar gyalogság: A magyar gyalogos katona története. Budapest, 1939.
- Farkas Márton – Józsa Antal: Az első világháború és a forradalmak képei. Budapest, 1977.
- Galántai József: Az első világháború. 2. kiad. Budapest. 1988.
- Tóth Sándor (szerk.): Magyarország hadtörténete. II. kötet. Budapest, 1985.
- Segesdy Miklós személyi anyaga – eredetije a Magyar Hadtörténeti Levéltár és Múzeumban.
- Segesdy Miklós kitüntetési javaslata – eredetije a bécsi Kriegsarchivban.
- Balatonfüredi Hírlap 1914. augusztus és 1915. január közötti számai.

KELLEI GYÖRGY

ÜZENETEK ODAÁTRÓL

ÁGAI KAROLA, GÁLL VERA ÉS BEKE KATA

Balatonfüred Város Tanácsa 1981-ben a Magyar Játékszín 150. évfordulóján a népszerű művészházaspárt, Ágai Karola (1927–2010) operaénekest és Szendrey-Karper László (1932–1991) gitárművészt kérte fel az egyhetes ünnepségsorozat megrendezésére. Július 1-től 8-ig zajlottak a változatos programok, többek között az akkori Balaton Galériában és a mostani Anna Grand Hotel színháztermében. Július 3-án, pénteken délelőtt 10 órakor nyílt meg Udvardi Erzsébet tárlata a galériában. A plakáton Borsos Miklós szobrászművész neve szerepelt, ám végül is nem ő, hanem Galsai Pongrácz író nyitotta meg a kiállítást. A testes Galsai megnyitóbeszédének közepe táján váratlanul rosszul lett (állítólag reggel több erős kávé ivott), egész teste remegett, a papírlapok ugráltak, zizegtek a kezében. Az írótól Szendrey-Karper vette át a szöveget, folytatta a felolvasást, Galsait pedig kikísérték a levegőre. Hamarosan jobban lett, és a közönség derűségére ő fejezte be a megnyitót. (Galsai Balatoni ikonok című, Udvardit méltató írása a *Páternoszter* című kötetben jelent meg 1983-ban.)

Ágai Karolával és Szendrey-Karper Lászlóval rendszeresen találkozott a feleségem, aki az idő tájt a piros templommal szembeni postahivatalban dolgozott. Akkoriban a Kossuth utca felől nyílt a bejárat, lépcső vitt fel az ajtóhoz. A házaspár minden nyáron postafiókot bérelt a hivatalban. Általában a gitárművész jött a küldeményekért a késő délelőtti órákban. Lezseren, fehér fürdőköpenyben. Feleségem az első alkalommal ilyenkor megjegyezte: „Úgy látszik, itt a nyár, mert megérkeztek a művész úrék.” Az 1981-es ünnepségsorozat egyik estéjén Szendrey-Karper felidézte ezt a mondatot. Kedvelték őket Füreden. Szőlősi utcai nyaralójukban, a KARO-LÁSZ-LAK-ban (a faház 1972-ben épült) töltötték szinte minden szabad idejüket. Gyakran vendégeskedett náluk Bálint György, Huszti Péter, Keresztury Dezső, Böszörményi Ernő orvosprofesszor és Szekér Ernő mérnök, zongorista. A Kossuth-díjas Ágai Karola (a világ leghíresebb operaházaiban énekelt) így írt az *Ők ketten* (2001) című, életüket és művészetüket bemutató emlékezetes kötetben: „Balatonfüred második otthonunk volt – ha nem az első... A pannon táj minden gyönyörűsége szemünk elé tárult, a Balaton teljes hosszában a lábunk előtt hevert. Házunk a füredi dombok szőlőiben épült, a mögötte kanyargó

utcát is Szőlősi utcának hívták... Nyaranta, ha a Margitszigeten énekeltem, előadás után Laci már megpakolt autóval várt, s mentünk egyenesen Füredre.” A Képes 7-nek 1987-ben adott interjúbán mondták a városról. „Szendrey-Karper László: Balatonfüreden négyszáz tőkes szőlőskertünk van, a téli metszésen kívül mindent mi csinálunk... Azt a háromszáz-négyszáz litert, amit nyerünk, magunk iszogatjuk meg. Ágai Karola: Közös hobbyjaink, a horgászat és a szőlőtermesztés mellett én leginkább a kertészkedésnek hódolok. Ha nyílnak Füreden a rózsáim, aki csak arra jár, megrészegül az illatuktól...”

A Füredi Hírek 1989. augusztusi számában rövid portrét írtam róluk. Ebben Tóth Dezső (irodalomtörténész, Vörösmarty-kutató) művelődési miniszterhelyettes megjegyzését idézték, aki 1981-ben járt náluk Füreden: „Itt el lehet gondolkodni az életen.” A művésznő aztán hozzátette, nehogy elírjam Tóth Dezső keresztnévét, mert rendre tévesen jelenik meg az újságokban. Akkor még nem e-mailen, hanem gépelt kéziratpapíron adtuk le cikkeinket. Aki nyomdakész állapotba hozta a portrét (átgépelte, szedte), természetesen Dezső helyett Jenőt írt. Úgy éreztem, hogy fölrobbanok a méregtől, majd később a szegény miatt akartam elbujdosni. Gondolom – intelligens emberek lévén – nem szidalmaztak, legfeljebb mosolyogtak a balfácánságomon, pedig vétlen, ártatlan voltam. (A kéziratom ma is megvan. Helyesen írtam a miniszterhelyettes nevét.)

Bocsánatkérésre évekig nem nyílt lehetőségem. Szendrey-Karper László 1991-ben meghalt. A Veszprém megyei Naplónál éppen ügyeletes szerkesztő voltam, halálhírét telexen közölte a Magyar Távirati Iroda. A művésznővel utóbb néhány alkalommal találkoztam (a lakot időközben eladta), beszélgettünk, de nem hoztam szóba az elírást. Az Ők ketten füredi bemutatóján, a Bergmann cukrászdában, azonban megemlésttem az ismeretlen tettes baklövését, amely engem minősített le. Ágai Karola talányosan nézett rám... Úgy éreztem, hogy immár örökre elhervadt rózsáira gondol.

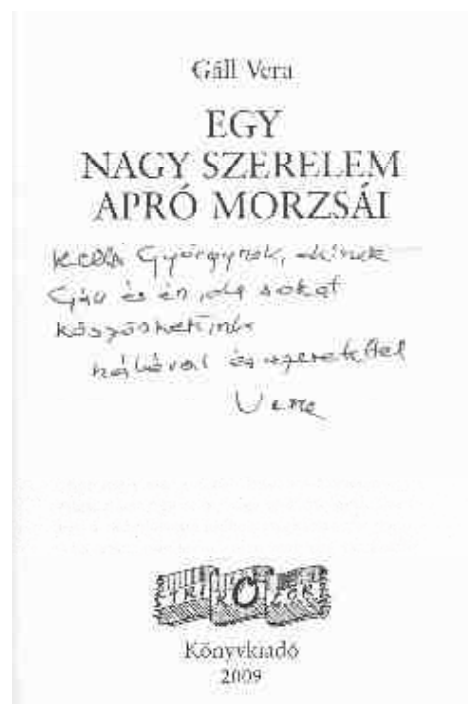
*

A 71-es balatoni főút négysávos szakaszán, a Széchenyi István u. 15. szám alatti telken, szemben a Flamingó Hotellel, emeletes társasnyaraló magasodik. A ház oldalán fehér márványtábla hirdeti, hogy *Gáll István* Kossuth-díjas író (1931–1982), *A ménesgazda* című sikeres regény szerzője 1961-től itt élt és alkotott. A Városi Tanács és a füredi Jókai-kör kezdeményezésére készült emléktáblát *Módos Péter* író 1988. június 19-én avatta fel. A felirat enyhén szőlva túlzás, ugyanis *Az öreg* című regény egy részlete, valamint kritikák és mini esszék születtek az emeleti másfél szobás lakrészben. Gáll jobbára Pesten, Ó utcai lakásukban dolgozott. A tábla tévedést is tartalmaz, ugyanis 1961-ben itt még üres volt a telek. Ha úgy tetszik, ez is az én „saram”, mert 1988-ban a Jókai-kör elnöki posztját töltöttem be. Ám a szöveget az író jogász felesége, *Gáll Vera* fogalmazta meg. Esküdött az évszámra. Hogy miért az 1961-es esztendő élt az emlékeiben, később, amikor felhívták a figyelmünket a melléfogásra, nem tudta megmagyarázni. Vera vidám, vagány nő volt, csak legyintett: ez semmit nem von le Gáll értékéből, írói nagyságából.

Jóval a férje halála után, egy nyári délelőtt a Tagore sétányon szólítottam meg. Felfigyeltem a csinos, vonzó, magányos nőre, de szándékaim kizárólag irodalmi természetűek voltak. (Vera özvegye első percétől 2010 novemberében bekövetkezett haláláig hű maradt a férjéhez. Amikor *Aczél György* elolvasta Gáll *A napimádó* (1970) című zseniális regényét, ezt mondta nekik: „Irigylem magukat, hogy ilyen szerelem is van.”

Szeretem Gáll István műveit, szinte minden könyve megvan a könyvtáramban. Az Új Tükör hetilapban – természetesen az író halála előtt – képes riportban mutatták be a házaspárt. Vera az egyik fotón hulahoppkarikázik, így aztán simán felismer-

tem a sétányon. Tudtam azt is, hogy valamiképpen Füredhez kötődnek. Szoros barátság alakult ki Vera és köztem. A nyarakat a társasházban töltötte, a Balatonra néző erkélyen olvasott, sokat láttam ott, amikor elautóztam előttük. Kora délelőttönként a Vitorlás presszó teraszán kávézott (ismerték, és nyitás előtt beengedték), majd úszott a Balatonban, valamelyik étteremben megebedelt (főzni soha nem tanult meg), pihent, megint úszott, sétált, olvasott és tévét nézett. S szorgalmasan cigarettázott. Egyre fogyott, gyengébb lett, ezért a Flamingó Hotelben szeretett volna úszni, de fizetség ellenében sem mehetett be.

Budapest és Füred között vonattal közlekedett, és amikor megérkezett, rögtön felhívott az állomásról: „Gyurikám, itt vagyok. Várom. Viszlát!” Gyakran feljártam a Széchenyi utcai garzonba. Vera folyamatosan, ide-oda csapongva felidézte életüket. 2009 májusában megjelent az *Egy nagy szerelem apró morzsái* című, alig száz oldalas naplója. Az előszóban írta: „Balatonfüreden Kellei György író nagyon szerette Gáll írásait, de személyesen nem ismerte, ezért arra kért, hogy meséljek róla. A történetek nagyon tetszettek neki, ezért javasolták, hogy adjam át írásban, amelyek aztán megjelentek a Veszprémi Naplóban.” A megye megszűnt irodalmi folyóirata, az Új Horizont is közölt fejezeteket a naplójegyzetéből. A kis kötet irodalomtörténeti kuriózum és egy csodálatos, olykor infantilis epizódokkal is tarkított, házasság története. Érdekes belelapozni: „A mi szerelmünk fordítva történt, mint általában szo-

kott. Az én ideálom a magas, nagycsontú férfi. Gáll kicsi, vékonycsontú volt. Ő fehérbőrű, szőke nőt álmodott magának, én kreolbőrű, barna hajú vagyok. Ő mindazt nem szerette, ami én voltam: a zsidó kispolgár, elvált asszony... Balatonfüreden mögöttünk lakott Maklári Zoltán, a színész. Gáll néha átment és kérte, hogy engedje őt kicsit kapálni, mert hiányzik neki a paraszti munka, és nálunk nem lehet semmit csinálni, mert a terület egésze füvesítve van. Zoli bácsi ellenőrizte, hogy Gáll nem kapálja ki a szőlőtöveket...”

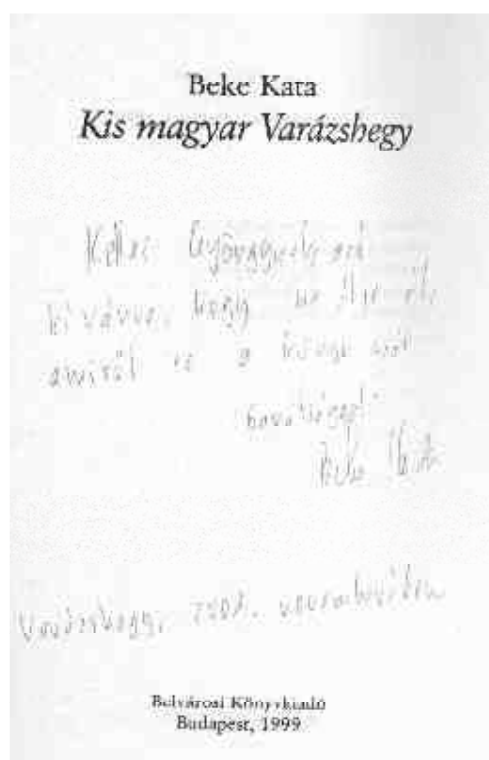
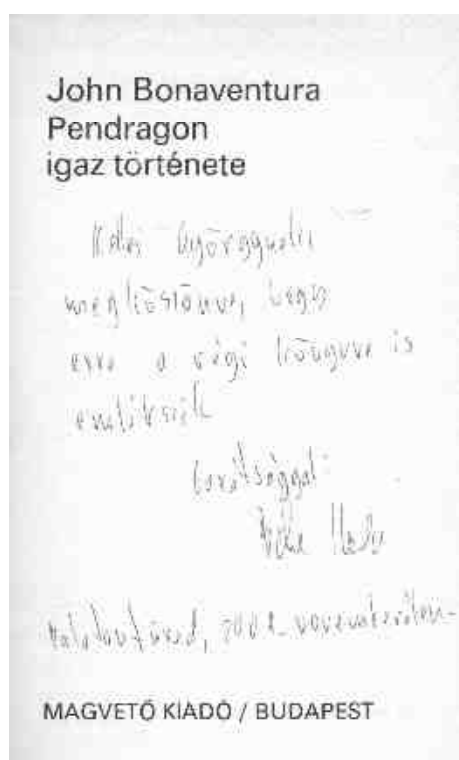
Négy éve már hiába pillantok fel a füredi erkélyre. Vera elment onnan, örökre.

*

A három hölgy közül *Beke Kata* írónak, publicistának (1936–2009) van a legkevesebb köze a városhoz, gondolhatnák a lokálpatrióták. De ez hálátlan-ság és tájékozatlanság volna, Beke Kata ugyanis könyvet írt a Szív-kórházról. A *Kis magyar Varázshegy* (1999), sajnos, éppen úgy visszhangtalan maradt, mint Gáll Vera felejthetetlen naplója. A Varázshegy utalás *Thomas Mann* hasonló című, monumentális regényére. Az író nő ajánlása önmagáért beszél: „Dr. Faluközy Józsefnek, akinek diagnózisa nélkül ez a könyv – szerző hiányában – soha meg nem születik, és orvosaimnak, a nővéreknek, hálás szeretettel.”

Beke Kata politikai feladatokat is vállalt: 1988-ban belépett a Magyar Demokrata Fórumba, ő szerkesztette a párt zátonyra futott oktatási programját. Az Antall-kormányban a művelődési minisztérium politikai államtitkára lett, de 1991-ben lemondott és kilépett az MDF-ből. A megterhelés, a gyűrődés nyilván megviselte a szívét, amely idővel felmondta a szolgálatot. Tévészerepléseinek köszönhetően felismertem a Szív-kórház főbejárata körül, javában cigarettázott. „Orvoskézre kerülve szabad elhatározásomból csak óránként szívok el egy cigarettát. Anna doktornő édesapja erős dohányos, így hát megérti, mekkora vállalkozás ez. Cecília doktornő rosszalóan veszi tudomásul, a Főorvos szemüvege haragosan villan, én meg elmesélem azt, amit a neves agykutató professzor mondott egy ismerősömnek. Hogy több évtizedes dohányzás után többet árt magának az ember, ha abbahagyja. Visszafordíthatatlan hormonális változásokat okoz...”

Megegyeztünk az interjú időpontjában. Magammal vittem *John Bonaventura Pendragon igaz története* című elbeszéléskötetét. Ettől kissé meghatódott. S persze a *mi* varázshegyünket is dedikáltatam, amely bensőséges, lírai vallomás a Balatonról, Füredről, kórházról, orvosokról, nővérekről és betegársakról – a jobbik életre való vágyódásról. A könyvben írja: „A vonattal Füredre érkezve végigsimogattam tekintetemmel a kiserdőt és sétaútajaim egy másik darabját. Most Tihanyból nézek odaát: ott a sétány szabályos platánsora, a nagy, borzas fák, mögöttük rejtőzik az én Varázshegyem.”

75 ÉVE ÍRTA A „BALATONFÜRED” CÍMŰ ÚJSÁG

„Kedden temetik az Országház Kupolacsarnokából Darányi Kálmánt”

...

„A f. hó 7-én végbemenő temetésen Balatonfüred község elöljárósága részéről Parragh Béla vezető jegyző, Somogyi Imre községi bíró, Tolnay István h. bíró és Horváth Zsigmond elöljárósági tag; a Járási Hitelszövetkezet részéről dr. László Gábor igazgató, Csajághy Gábor, Gácsér János és Bereczky Gábor igazgatósági tagok vesznek részt.”

(1939. november 4.)

„Figyelmeztetjük a balatonfüredi választókat, hogy a vasárnap végbemenő választás alkalmával Füreden két választási körzetben történik a szavazás. Az első körzetben a katolikus templomtól nyugatra lakó választók, míg a második körzetben a templomtól északra, keletre és délre lakó választók szavaznak. A választási helyiség az első körzetben a község háza, a második körzetben a római katolikus elemi iskola. A fürdőtelepi szavazók szintén az iskolában adják le szavazataikat.”

1939. november 25.)

„Megkezdődik az új Yachtépítő gyár építése. Az utóbbi években mindinkább felszaporodott a Yachtépítő munkája ugyanannyira, hogy szűknek bizonyultak a műhelyek. Ez arra készítette az igazgatóságot, hogy új gyárat létesítsen, hol nagyobb számú munkást is foglalkoztathat. A gyár az Eötvös tanyán, a Balaton partján épül. Ide van tervezve a téli kikötő is, hol a BHRT összes hajói, valamint a magánosok jachtjai telelnének. Szó van arról is, hogy a repülőtér még a tavasszal szintén itt megépül. Minden remény megvan arra, hogy ezek a tervek mielőbb meg is valósulnak.”

(1939. november 25.)

„Drágulnak a borok. A borok tisztulásával arányban, állandóan emelkednek a borárak. A héten 50–70 fillér között történtek eladások, óbort 80 fillérért vásároltak nagyobb tételben.”

(1939. november 25.)

„Radocsay László megsemmisítő győzelmet aratott a nyilaskeresztesek fölött.

Az igazságügy miniszter Balatonfüreden a szavazatok 82 százalékát nyerte el. – Feleannyi szavazatot

kaptak a nyilasok, mint félévvel ezelőtt a nyilaskeresztes listán.”

(1939. december 2.)

„Balatonfüred-tapolcai választókerület képviselője átvette mandátumát.

Az ünnepségen jelen volt gróf Teleki Pál miniszterelnök, aki nagyhatású beszédet mondott.

Múlt vasárnap délután fél 12 órakor ünnepi külsőségek között vette át dr. Radocsay László igazságügy miniszter a balatonfüred-tapolcai választókerület megválasztott képviselője, mandátumát.

Már jóval az ünnep kezdetének időpontja előtt zsúfolásig megtelt a református kultúrház hatalmas terme előkelő közönséggel, de ott láttuk a környék községeinek küldöttségeit és a társadalom minden rétegét.

Háromnegyed tizenkettőkor felhangzott a leventezenekar túsja és utána harsány éljenzés közben belépett a fogadóbizottság élén gróf Teleki Pál miniszterelnök és dr. Radocsay László igazságügy miniszter képviselőnk, felesége és fia.

A képviselőnek és nejének Somogyi Jolán és Tolnay Aranka rózsacsokrokat nyújtottak át, majd az emelvényen álló asztal körül foglaltak helyet illusztris vendégeink. Gasz Ferenc karmester intésére a zenekar a Hísekegyet játszotta tökéletes precizitással. Az ima fenséges akkordjai után Somogyi Imre, községünk bírája emelkedett szólásra, hogy elmondja üdvözlő beszédét:

... „

(Ezt követően Szuhács János, a polgári iskola igazgatója, a Magyar Élet Pártja kerületi titkára, gróf Teleki Béla főispán, dr. Radocsay László megválasztott képviselő, gróf Teleki Pál miniszterelnök, és Cs. Darab József, a Magyar Élet Pártja helyi elnöke mondott beszédet.)

„... A tetszés megnyilvánulása után a leventezenekar a Himnusz és a Rákóczi indulót játszotta. – A gyűlést Somogyi Imre községi bíró berekesztette és jelen voltak pattogó induló hangjai mellett hagyta el a kultúrházat.

A Korona szállóban a miniszterelnök és Radocsay László képviselő a jelenlévőket kitüntette megszólításával, majd az Erzsébet szanatóriumban szűkebbkörű ebéd volt.”

(1939. december 9.)

Összeállította: Elek Miklós

Szerkesztői megjegyzés: Az átirat szöveg szó szerint megegyezik az eredetivel, de a mai helyesírási szabályoknak megfelelően ártuk.

TÓTH-BENCZE TAMÁS

A 2014. ÉV NEGYEDIK NEGYEDÉVÉNEK KIEMELT ÉVFORDULÓI

október

1714. október 1.

300 éve

Nagycenken elhunyt báró Esterházy Dániel kuruc altábornagy. 1665-ben született. Részt vett a török elleni háborúban. 1961-ben császári ezredes. 1704-ben II. Rákóczi Ferenc mellé állt, a fejedlem generálisnak, majd altábornagynak nevezte ki. Főleg a Dunántúlon és a Felvidéken harcolt, 1708-tól a dunántúli seregek vicegenerálisa volt. Nagyvásonyban rendezte be főhadiszállását. 1701-től Kassa kuruc parancsnoka. 1711-ben 3 nappal a szatmári béke béke kihirdetése előtt adta fel Kassát, amelyet 5-6 ezer emberrel védett, és maga is behódolt a császárnak. Többször megfordult Balatonfüreden, 1708 májusában, „expedíciós könyvé”-ben, füredi tartózkodásáról írott bejegyzéseiben többször is említette a füredi savanyú vizet.

2009. október 3.

5 éve

Első alkalommal tartották meg Balatonfüreden a Sportok Napját, a Balatonfüredi Judoért Közhatalmú Alapítvány szervezésében. A rendezvény célja az volt, hogy választási lehetőséget kínáljon a város lakosságának a nekik leginkább megfelelő mozgásforma megismeréséhez.

2009. október 8.

5 éve

A sétányon emlékfát ültetett Avram Hersko, Nobel-díjas izraeli orvos, biokémikus.

2009. október 12.

5 éve

Balatonfüreden elhunyt dr. Kaiser Géza kertészmérnök, tanár, iskolaigazgató. 1926. november 26-án született Pestújhelyen. 1944-ben érettségizett Jászóvári Premontrei Kanonokrend Szent Norbert Gimnáziumában, 1948-ban a gödöllői Agrártudományi Egyetem Kert- és Szőlőgazdaságtudományi Karán kertészmérnöki oklevelet, 1953-ban gazdasági tanári képesítést, 1960-ban doktori címet szerzett. 1965-ben a Magyar Tudományos Akadémián kandidátusi fokozatot kapott szőlőtermesztés tárgykörből. 1955-ig tanárként dolgozott különböző szakoktatási intézményekben, majd 1992-ig (nyugdíjba vonulásáig) a Balatonfüredi Mezőgazdasági Szakiskola, majd Széchenyi Ferenc Kertészeti Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet igazgatója, 1955-től 1962-ig az intézmény tangazdaságának igazgatója is. 1960 – 1962-ben a Keszthelyi Mezőgazda-

sági Akadémián megbízott előadó, 1962 – 1972 között a Badacsonyi Állami Gazdaság (Balatonaliga) oktatási igazgatóhelyettese. Számos tudományos és pedagógiai műve, több mint 20 tanácskönyve jelent meg. Sírja a Lóczy Lajos utcai katolikus temetőben található. 2001-ben az arácsi Hősök terén levő emlékparkban Olaszrizling emlékszőlőt ültettek, valamint emlékkövet állítottak tiszteletére, továbbá 2004-ben pincét és bormúzeumot neveztek el róla a Széchenyi Ferenc Kertészeti Szakképző Iskolában (az iskola ma a Benecs Gimnázium füredi tagintézménye).

1764. október 21.

250 éve

Született Nagyabonyban Bihari János zeneszerző, hegedűművész, a magyar verbunkos zene nagy alakja. Apja is hegedűs cigány volt. Ő 1801-ben Pesten alakította meg híressé vált zenekarát. 1818 körül többször megfordult Veszprémben, itt Ruzitska Ignácban pártfogóra és baráttra talált. Működésének fénykora az 1820-as évek elejére tehető, amikor gyakran zenélt Füreden. 1824-ben eltörte bal karját, ez véget vetett virtuóz pályájának, de Eötvös Károly szerint 1825 tavaszán Füreden muzsikált. Ősszel a pozsonyi országgyűlésen is játszott. Öregkorára szegénységben élt. A XIX. század elejének legkiválóbb zeneszerzője és előadóművésze, a verbunkos stílus legjelentősebb képviselője volt, Lavotta Jánossal és Csermák Antallal együtt a magyar zenei romantika virtuóz triászát alkotta. A verbunkos zene általa vált nemzeti karakterű muzsikává, dallamait Liszt és Brahms is felhasználta a magyaros jelleg kifejezésére. Bécsben több műve nyomtatásban is megjelent. A neki tulajdonított kompozíciók nem mind hitelesek. Nem bizonyított feltevés szerint a Rákóczi-indulót is ő szerezte. Unokája, a híres Farkas Miska (1829 – 1890) is gyakran szerepelt Füreden. 1827. április 26-án halt meg Pesten. Neve együtt szerepel Csermák Antal (1774 – 1822) és Ruzitska Ignác (1777 – 1833) zeneszerzőkkel, továbbá Pálóczi Horváth Ádám (1760 – 1820) költővel a Panteonban 1960-ban, a magyar verbunkos zene képviselőinek tiszteletére felavatott emléktáblán.

1989. október 20–23. között

25 éve

Megalakult a Független Kisgazdapárt (FKGP) helyi szervezete.

1989. október 23. **25 éve**
Az 1956-os forradalom áldozatainak emlékére keresztet állítottak a Bajcsy-Zsilinszky utcai köztemetőben.

2009. október 23. **5 éve**
A két város együttműködése előtt tisztelegve Bóka István Balatonfüred polgármestere és Halász János Debrecen alpolgármestere emlékfát ültetett a sétányon.

2004. október 29. **10 éve**
Felavatták Fabrizio Mei „Összefogás” szobrát Arácson, a Vitorlás utcai játszótér előtt Balatonfüred és Balatonarács egyesítésének 50. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségén.

1789. október 31. **225 éve**
Kazinczy Ferenc füredi házában (ma a Zeneiskola épülete) felkereste Pálóczi Horváth Ádámot, akit Szántódon a késő esti órákban talált meg. November 1-jén tértek vissza Füredre. Látogatásának emlékére 1981. szeptember 25-én a füredi ház falán táblát avattak. Feltehetően e látogatása alatt tett kísérletet Pálóczi és Péczeli József társaságában egy füredi irodalmi társaság, a „Füredi Társaság” megszervezésére.

1989. október 31. **25 éve**
A takarékpénztár egykori épületének (Siske u. 1.) falán felavatták Fáy András (1786 – 1864) emléktábláját. Ő kezdeményezte az Első Hazai Takarékpénztár létrehozását.

1939. október **75 éve**
Benacsek (1943-tól Hankóczy) Jenő lett a hajógyár ügyvezető igazgatója.

november

1939. november 1. **75 éve**
Budapesten meghalt Darányi Kálmán politikus, országgyűlési képviselő, miniszterelnök. 1886. március 22-én született Budapesten. A jogi tanulmányok elvégzése után Pest vármegyében kezdte pályafutását. 1920-ban Győr és Komárom vármegye és Győr város kormánybiztosa, majd főispánja, 1923-ban Moson vármegye, 1924-ben Győr, Moson és Pozsony egyesített vármegyék és Győr város főispánja lett. 1928-tól 1935-ig a miniszterelnökség politikai államtitkára, 1935. január 9-én a Gömbös-kormány földművelésügyi minisztere lett. Gömbös halála után – a földművelésügyi tárcát megtartva – 1936. október 10-én átvette a kormány vezetését. 1931. június 20-án Arácson, 21-én Füreden tartott választási beszédet, majd a hónap végén

Balatonfüred országgyűlési képviselőjévé választották, amely tisztelet haláláig töltötte be. 1933. december 21-én a község képviselőtestülete a település fejlesztésében kifejtett tevékenységéért Balatonfüred díszpolgárának választotta meg. A Protiwinsky Ferenc által elkészített díszoklevelet 1934. május 20-án vette át. A Balatoni Szövetség alelnöke (1932 – 1937), tiszteletbeli elnöke (1937 – 1939) volt. A tassi sírkertben helyezték végső nyugalomra. Halála után a képviselői tisztséget Radocsay László töltötte be az időközi választást követően. Füreden utca (Iskola utca) viselte nevét. A füredi önkormányzat Protiwinsky Ferencsel elkészíttette portréját is. Elkészülte után, 1940 őszén leplezték le a festményt a füredi községházán. Az alkotás 1945 utáni sorsa nem ismert.

2009. november 2. **5 éve**
A történelmi egyházak képviselői megáldották és felszentelték a Bajcsy-Zsilinszky utcai temetőben levő új ravatalozót és urnafalat.

2004. november 5. **10 éve**
Felavatták Deák Ferenc emlékművét, Melocco Miklós alkotását a Tagore sétányon.

2009. november 5. **5 éve**
Együttműködési megállapodást kötött Balatonfüred, Keszthely és Siófok a balatoni régió kulturális és idegenforgalmi fejlesztése érdekében.

1864. november 6. **150 éve**
Született Szabadkán Kuzsinszky Bálint, régész, muzeológus, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja. Lengyel nemzetiségű iparoscsaládból származott. A középiskolát Fehértemplomban végezte el, majd régészeti és klasszika-filológiai tanulmányokat folytatott a Budapesti Tudományegyetemen. Bölcsészdoktori (régész) oklevelét 1888-ban, görög–latin szakos tanári oklevelét 1890-ben szerezte meg. 1887-től a Magyar Nemzeti Múzeum régiség- és éremtárában alkalmazták mint gyakornokot, 1889-től segédőri, 1899-től 1901-ig múzeumőri minőségben dolgozott a gyűjteményben. Ezzel párhuzamosan 1892-ben magántanári képesítést szerzett a Budapesti Tudományegyetemen az ókori művelődéstörténet tárgyköréből. 1894-től 1937-ig az Aquincumi Múzeum, 1899-től 1912-ig, majd 1921-től 1934-ig pedig a Fővárosi Múzeum (ma Budapesti Történeti Múzeum) alapító igazgatója volt. 1901-ben véglegesítették a fővárosi egyetemen, az ókori egyetemes történelem nyilvános rendkívüli, 1911-től nyilvános

- rendes tanára lett. 1914-ben – Hampel József halála után – az összevont régészeti tanszék élére került, s az érem- és régiségtan nyilvános rendes tanaraként oktatott 1930-as nyugdíjba vonulásáig. 1923–1924-ben a bölcsészettudományi kar dékáni feladatait is ellátta. 1938. augusztus 23-án hunyt el Budapesten. A Kerepesi temetőben helyezték végső nyugalomra. „A Balaton környékének archeológiája” c. könyv szerzője.
- 2009. november 6. 5 éve**
Az UNESCO főigazgatója, Koichiro Matsuura emlékfát ültetett a sétányon.
- 2009. november 7. 5 éve**
Bereményi Géza, Cseh Tamás (1943 – 2009) tiszteletére, emlékfát ültetett a sétányon. (Bővebben: Füredi História. 2014/2. sz., 31.p)
- 2004. november 13. 10 éve**
Felavatták Arácson, a Koloska-völgy bejáratánál a „Boris”/„Szőlőkapáló” faszobrot, Beretvás Csánád alkotását.
- 2009. november 13. 5 éve**
Az alapkötetével új kutató- és fejlesztőközpont építését kezdték meg a Fürdő utcában. 2011 februárjában adták át.
- 1914. november 13. 100 éve**
Született Gyomán [ma: Gyomaendrőd] Határ Győző [1946-ig Hack Viktor], költő. Budapesten érettségizett 1933-ban, majd a budapesti Műegyetem Építésmérnöki Karán szerzett diplomát 1938-ban. Első verseskötete 1945-ben jelent – még Hack Győző név alatt. 1945 és 1947 között építésként dolgozik, majd „négermunkákból”, fordításokból, festményei értékesítéséből tartotta fenn magát. 1956 decemberében feleségével elhagyta az országot. Londonban telepedtek le. A BBC Magyar Osztályának munkatársa lett (1957 – 1976), nyugdíjazását követően a Szabad Európa Rádiónak dolgozott. 1960 és 1985 között az angol diplomaták magyar nyelvi felkészítését és a magyar kultúrába való bevezetését is végezte feleségével együtt, aki férje műveinek angolra fordításán is dolgozott. Gyakran szerveztek irodalmi esteket, szoros kapcsolatot tartottak fenn a magyar emigráció különböző irodalmi köreivel. Az 1980-as években szinte évente jelentek meg kötetetei. 1989 őszén látogatott haza első ízben hivatalosan. A rendszerváltás óta rendszeresen publikált hazai folyóiratokban. 2006. november 27-én hunyt el Londonban. A Farkasréti temetőben nyugszik feleségével együtt. 1996-ban Balatonfüreden Quasimodo-díjat kapott.
- 1389. november 14. 625 éve**
IX. Bonifác pápa Rómában a füredi György fia Istvánnak fehérvári kanonokságot adományozott.
- 1789. november 16. 225 éve**
Kulmon József Stom János özvegyétől megvette a káptalani malmot.
- 2009. november 19. 5 éve**
Széchenyi István, a „legnagyobb magyar” születésének 220. és halálának 150. évfordulója méltó megünneplése érdekében emlékbizottságot alakítottak Füreden.
- 1839. november 23. 175 éve**
Született Balatonfüreden Keöd József színész, író, hajóskapitány. Ősi kisbirtokos családból származott. Szülei papnak szánták. A veszprémi piarista gimnáziumban érettségizett, 1860-ban Molnár György Füreden játszó színtársulatához csatlakozott. Apja halála miatt 1867-ben hazatért. Balatonszőlősen jegyző lett, majd hajózási és gépészeti tanulmányokat folytatott. 1872-ben hajóskapitányi vizsgát tett, több hazai folyón hajózott. 1873 és 1887 között az első balatoni gőzhajó, a Kisfaludy kapitánya volt. Jókai Mórral együtt részt vett a Balaton Egylet megalapításában. 1874-től szőlészettel és borászattal is foglalkozott, az általa konstruált egyszerűsített, kettősműködtetésű prést széles körben alkalmazták. György-hegyi szőlőjét példásan művelte, borait Budafokon palackozták, külföldre szállították. Számos elismerést és díjat nyert. Szőlészeti szakkönyvét tankönyvként használták, a szaklapok több írását közölték. Verseket, tárcákat, politikai cikkeket is írt. 1893-ban a majd felállítandó füredi plébánia javára alapítványt tett. 1897. november 22-én hunyt el Balatonfüreden. Sírját a füredi katolikus régi temetőben (Vázsonyi utca) 1981-ben állították helyre. Síremlékét 1995-ben összetörték, helyére a város újat állíttatott. Utca viseli nevét.
- 1989. november 24. 25 éve**
Megalakult a Fidesz helyi szervezete.
- 2004. november 25. 10 éve**
A önkormányzat határozata alapján az Esterházy-strand főbejárata előtti teret id. Peremartoni Nagy Sándor (1883–1978) faipari mérnök, füredi lokálpatriótáról nevezték el, aki sokat tett Füred fejlődéséért. 2004-ben posztumusz Pro Urbe díjat is kapott.

2004. november 26. **10 éve**
Felavatták a Horváth Mihály utcai Balaton szabad-
idő- sport- és konferencia központot.

2009. november 26. **5 éve**
Új szociális ellátó központ építéséről döntött a képviselő-testület. Uniós forrásból és az önkormányzat biztosította önerőből a Kéki utcában lévő szociális bérlakások melletti területen épült fel az ezer négyzetméteres, kétszintes létesítmény. Az építkezést 2010 szeptemberében kezdték meg. A szociális alapszolgálatási központot 2011 novemberében adták át.

1314. november 30. **700éve**
Kecha fia Sebestyén, az apátság papsokai jobbágyszá-
zólósi földjét – apátsági engedéllyel – eladta
Arnold ispán jobbágynak, Lukácsnak.

1439. november 30. **575 éve**
A tihanyi apát tanúsítványa szerint Móric fia Mik-
lós füredi jobbágyszá-
zólóját elzálogosította
Essegvári Pálnak és fiainak.

1914. november végére **100 éve**
Füreden összesen 149 ezer korona hadikölcsönt je-
gyeztek.

1964. november **50 éve**
Tanulmányozták a Meleg-hegyi barlangot.

2009. november **5 éve**
A Kovászna parkból elszállítottak a Paulikovics
Iván által készített II. világháborús bronz em-
lékművet. 2010 áprilisában az új talapzat elké-
szítésével befejezték az áthelyezett emlékmű
felállítását a Bajcsy Zsilinszky utcai köztemető-
ben, az új ravatalozó mellett. Újraavatási cere-
mónia nem volt.

december

1814. december 1. **200 éve**
Rendelet jelent meg, amely szerint évi 4 forint bér-
ellenében ingyen telket kaphattak a Füreden há-
zat építeni szándékozók.

1939. december 3. **75 éve**
Radocsay László a füredi református gyülekezeti
kulturházban átvette országgyűlési mandátumát.
(Darányi Kálmán halála után ő lett Balatonfüred
országgyűlési képviselője.) Az ünnepélyes aktu-
son részt vett Teleki Pál miniszterelnök is.

1939. december 3. **75 éve**
A balatonfüredi községi képviselő-testület határo-
zatot hozott, hogy megfestetik Darányi Kálmán

arcképét. A portrét Protiwinsky Ferenc füredi
festőművész készítette el. A festményt 1940 jú-
niusában fejezte be, és november 10-én avatták
fel ünnepélyesen a községházán.

1989. december 14. **25 éve**
Arácsos új posta nyílt a Lóczy Lajos utcában.

1889. december 15. **125 éve**
Született Aradon dr. Kotsis Iván, Ybl-díjas építész,
építészettörténész, a műszaki tudományok dokto-
ra. Apja, Lajos szintén építész volt. Középiskolai
tanulmányait az aradi állami főreáliskolában vé-
gezte, majd annak befejezése után Budapestre
került és 1907 szeptemberében beiratkozott a
Műegyetemre. 1911-ben szerezte oklevelét. Az
első világháború idején hadmérnökként szolgált.
Leszerelése után visszatérve az egyetemre már
1918-ban műszaki doktori oklevelet, majd 1920-
ban az olasz építészet tárgyköréből, magántanári
képesítést szerzett. 1922-től az Épülettervezési
Tanszéken oktatott. 1927-től kezdve – a tanszé-
ken is – fokozatosan elhagyták a történelmi for-
mákban való tervezést és átálltak a modern
irányzatokra. 1945-ben a Magyar Tudományos
Akadémia levelező tagja lett. 1949-ig egyetemi
tanár volt, majd nyugdíjazták és eltávolították az
egyetemről. 1955-től 1966-ig a Középülettervező
Irodánál (KÖZTI) dolgozott. 1961-ben megkapta
az Ybl-díj I. fokozatát „az építészek nevelésben
kifejtett több évtizedes munkásságáért”. 1969-
ben a Budapesti Műszaki Egyetem díszdoktorává
választotta. Tervezői pályája kezdetén – 1918 –
1930 között – neobarokk stílusban alkotott. (pl.:
József főherceg tihanyi kastélya). Kiemelkedő
munkája volt a historizáló neoromán stílusú
Regnum Marianum templom a Budapest Város-
liget szélén. (1951-ben Rákosi Mátyás utasítására
lebontották). Az 1930-as évek elején munkáira
hatott a novocento. Balatonboglári római katoli-
kus templomát (1931 – 32) műemléké nyilvání-
tották. 1945 után több középület újjáépítését, át-
alakítását irányította. Részt vett – építészta-
rsaival együtt – a budai vár helyreállításának tervezésé-
ben is. Szakirodalmi munkássága is jelentős volt.
Számos könyve jelent meg a reneszánsz építő-
művészettel kapcsolatban, de foglalkozott a mai
magyar építészettel is. A Horváth ház (akkor a
Mecseki Ércbányászati vállalat üdülője volt) az
1950-es évek második felében az általa készített
tervek alapján újjátették fel. 1980. január 11-én
hunyt el Budapesten. A Farkasréti temetőben
nyugszik.

SZEKERESNÉ RÓZSA ETELKA MÁRIA

I. VILÁGHÁBORÚS KÉPESLAP FÉNYKÉP EGY FÜREDI CSALÁDI ALBUMBÓL

Az 1914. július 28-i hadüzenet Szerbia ellen egy példa nélküli háborút indított el a világtörténelemben, melyet ma már a történészek a XX. század összkatasztrófájaként emlegetnek. A magyar katonák az Osztrák-Magyar Monarchia egységeiben kerültek a frontra. A szarajevói merénylet és a Nagy Háború százéves évfordulójával kapcsolatosan Magyarországon – és szerte a világban – elindult egy szép emlékezésfolyam falun és városon egyaránt. Az I. világháború egy egész generáció életét meghatározta, mély, fájdalmas nyomokat hagyva maga után, kibeszélhetetlen, kibeszéletlen és elfeledett emberi sorsokkal. A majdnem 700.000 magyar halott, a sok sebesült, a harcokból visszatért háborús hős elfeledett nemzedéknek számított sokáig. Ma végre emlékezünk nagy konferenciákon, kiállításokon. Hivatalos helyeken keressük a filmeket, képeket abból az időből. De sok magyar család is emlékezik, hiszen szinte mindannyian őrzünk legalább egy felmenőt, aki megjárta a nagy világháború és valamelyik helyszínét. Ma a Nagy Háború történetének feldolgozásában világszerte jellemző irányvonal, hogy a korszak szakértői magánemberek iratait kutatják. A háború szörnyű eseményeit magánforrások segítségével próbálják a ma emberéhez közel hozni. A magániratok közül a naplók és az emlékiratok kutatása az elsődleges. Míg a naplók a pillanatnyi benyomást rögzítették, az emlékiratok utólag születtek, kicsit át is értékelve sokszor a valós élethelyzeteket és körülményeket. A magánemberek tábori postával küldött és fogadott levelező lapjain, a családnak írt levelekben aggódó, féltő szavak mellett a hadiesemények egy része is megelevenedik előttünk. A nagy lélegzetű naplók és emlékiratok mellett azonban – hozzánk hasonlóan – még sok családi album is őriz ritka értékeket a múlt század elejéről. Míg a történeoszt a szakmai kíváncsiság hajtja elsődlegesen, addig a családok számára a tiszteletadás és főhajtás, a személyes emlékezés a fontos.

Egy későn született unokának nagy kincs a nagyszülőktől örökölt családi album – a benne szereplő elődök, távoli rokonok, komák, falubeliek – több generációval előttünk jártak képeivel.

Nálunk a képekhez történetek is tartoznak, Anyámnak köszönhetően némelyiket még a gyerekeim is fűjják ...

Sokat forgattuk már a nagyszüleim képes albumát. Sok tekintetben nagy kincs ez a kopott képgyűjtemény. Kezdve azzal, hogy sok helye volt már ...

... Például mikor 1945-ben híre ment, hogy mindent „zabrálnak” az oroszok, Anyám a Nővéreivel az álba falazta el az albumot a család többi értékeivel együtt. (A „zabrálok”, a Nagy Szovjetunió Vörös Hadseregének „felszabadító harcosai” voltak, ahogy én tanultam az egyetemen, hogy aztán taníthassam többek között a Lóczy Gimnáziumban.)

Képzelnének el két harmincon felüli csinos nőt korommal vén banyának maszkírozva, hogy az oroszok ne bántsák őket. De igazából nem a bemaszatolt kormos arc, hanem a szorgalmas ügyes kéz és a szakértelem segített sokat. Hordták a „bárisnyák” a ruhaanyagot végszámba, ők meg varrták a ruhát rájuk, valójában az orosz tisztek védtek a házat, az öreg szülőkkel és a Keresztanyám apró gyerekeivel együtt.

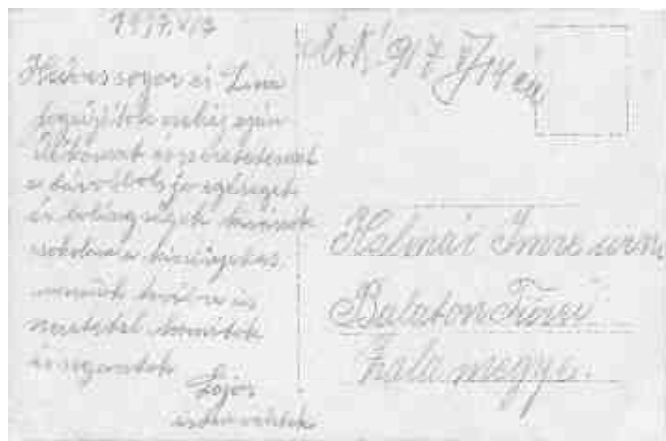
Nagyapám a sok féltve őrzött könyvével, újságjával együtt természetesen az albumot is vigyázta mindvégig. Rendszerető ember lévén majd minden kép hátuljára ráírta, hogy kit ábrázol, és milyen esemény kapcsán készült a fotó. A képek mellett füredi eseményekre szóló meghívók, bizonyítványok, közjegyzői okiratok is tanítanak bennünket a múltból. Élete végéig, az 1950-es évek elejéig nagy a rend az albumban – akárcsak a falu előjáróságának dicséretét elnyert Bocsár dűlői kis birtokon, – élénk társul a régi füredi élet sok jellemzője.

Van ebben az albumban egy képeslap az egyik sógortól ...

... Nagyon aktuális nézegetni, mert 2017.május 7-én lesz száz éve, hogy a Nagy Háborúból küldte id. Kenyeres sógor Kalmár sógornak és családjának ezt a képeslapot, ami valójában egy fénykép. Ma már tudjuk, hogy egy fontos jelzés arról, hogy „lássátok kedves rokonok, még élek, megvagyok, ne felejtsetek el.” (A később írt levelekben is mindig küldte üdvözlését a kedves rokonoknak). A tábori posta 7 nap alatt meghozta a Darányi utcába, pedig csak a címzett neve és faluja, meggyéje szerepel rajta.

Id. Kenyeres Lajos 1917 májusában

A Kalmár családnak írt sorok a képeslap-fénykép hátoldalán

Most egy olyan képet mutatok meg tehát, mely nekem személyes kapocs, fogódzó a Nagy Háborúhoz és közelebb visz talán a hajdanvolt és a mai családtagokhoz. A leszármazottak, az unokák, déd-unokák és a kort hivatásszerűen kutató szakértők segítségével igyekeztem sok ismeretet összeszedni.

A képen a Nagy Háborúból szerencsésen hazatért id. Kenyeres Lajos balatonfüredi földműves, matróz látható, aki a nagyanyám testvérének volt a férje. Neve szerepel a református hadbavonultak névsorában.

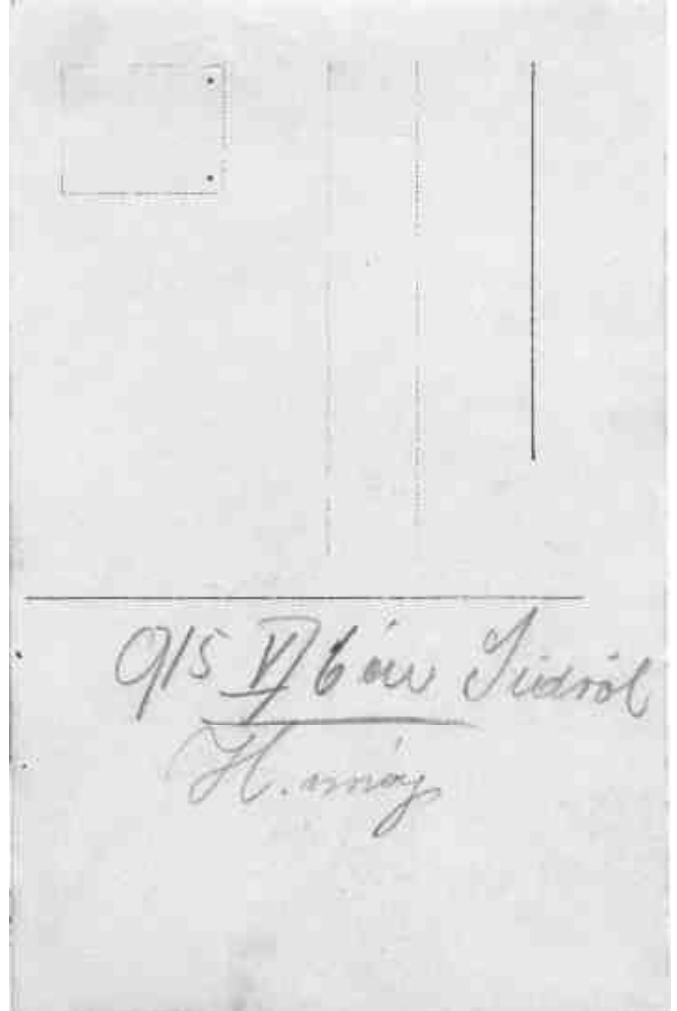
„Bagó Lajos, Balog Imre, Bedegi Gábor, Bedegi Pál, Bene Imre, Berecz Imre, Bereczky Gábor, Bereczky Sándor, Berta Lajos, K. Bertók Dániel, Bertók Gyula, Bertók Gyula, Bertók Imre, S. Bertók Sándor, Bocsor Géza, Bocsor Gyula, Bodó József, Bognár Gábor, Bognár János, Csajági Gábor, Csete Gábor, Csete Sándor, Csete Sándor ifj., Csomai József, Csomai Kálmán, Domján Imre, Domján József, Dömötör Lajos, Gáspár Imre, Gyenis Ernő, Gyenis Gábor, Gyenis Gábor, Gyenis Imre, Gyenis Imre ifj., Gyenis Pál, Gyenis Pál, Harangozó Gábor, Harangozó Lőrinc, Horváth Gyula, Horváth Lajos, Horváth Zsigmond, Ihász Gábor, Karácsony Imre, Karácsony Sándor, Kenyeres Dániel, **Kenyeres Lajos**, Kenyeres Pál, Király Gábor, Kis Dániel, Kis Imre, Koók Imre, Koók Károly, Koók Lajos, Komáromi Lajos, Kovács Béla, Kozma Gábor, Kozma József, Kurucz László, Kutas Károly, Major Gábor, Major József ifj., Major II. József ifj., Marton Lajos, Mészáros János, Mészáros Károly ifj., Mészöly Gyula, Pálfi Gábor, Pálfi Zsigmond, Polányi Imre, Rák Sándor, Róka Gábor, f. Róka Gábor, Róka Imre, Róka József, Róka Lajos, Róka Sándor, Segesdy M. f.hdn., Simon Imre, Somogyi József, Somogyi K. ügyvéd, Somogyi Pál, Sörös Lajos, Szabó Imre, Szalai József, Székelyi Imre, Szokó Zoltán, Tamás Lajos, Tamás Lajos, Tólos Imre, Tarzó István, Tolnai István, Tolnai István ifj., Torma Sándor, Tóth Imre, Tóth József (szabó), Tóth Lajos, Varga Dénes, Varga Gábor, Varga Gábor, Varga Imre id., Varga Sándor, Vargha Lajos, Vörös Dániel, Ujhelyi Gábor ifj., Ujhelyi Imre, Zsoldos József ifj.”

De sajnos Sziklai Zoltán 2009-ben megjelent „Balatonfüredtől Odesszáig. Balatonfüred, Balatonarács 1914–1918” című munkájában nincs ott a „Füreden születtek, vagy az I. világháború idején füredi lakosok” c. fejezetben, pedig az osztrák-magyar hadsereg ún. közös gyalogezredének füredi katonája volt. A korabeli hadkiegészítési szabályok szerint az akkor Zala megyéhez tartozó Balatonfüred a Nagy Háború idején a 48. nagykanizsai gyalogezred körzetéhez tartozott, feltehetően id. Kenyeres Lajos és a másik felvételen vele együtt látható Kis Péter bajtársa is ennek az egységnek a katonája volt. Id. Kenyeres Lajos a képen Bronz Vitézségi Érmét visel, amely 1915-ben alapított légénységi kitüntetés volt. Ezt a kitüntetést harctéri érdemekért adományozták.

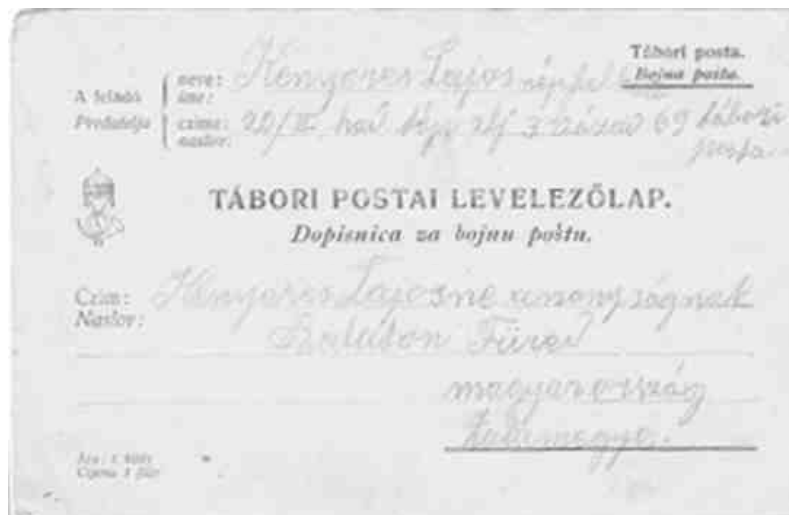
A képen látható – és a „Háború van most a Nagy Világban” című 2014. október 18-án az egykori Balatonfüredi Járás sok világháborús emléké

bemutató helytörténeti kiállításon is kiemelt – szép szál katonaember a sok füredivel együtt került 1915-ben a szerb frontra, ahonnan a két katonát ábrázoló felvétel származik. Az 1915. szeptember 16-án feleségének írt levelében már arról ír, hogy az olasz határszélt elhagyva megjárták Doberdót is.

Zágráb, Gyékényes, Barcs után nem tudták merre vonulnak tovább. A családtagoknak írt levelek személyes üzenetei mögött a harci eseményekre is következtethetünk. Az egyik tábori postai levelezőlap a katonaemberről is fontos ismereteket, pontos címzést ad.

Az id. Kenyeres Lajost és Kis Pétert 1915 májusában ábrázoló képeslap és hátoldala

Id. Kenyeres Lajos frontról küldött tábori levelezőlapja feleségének

Istennek hála, hogy az utódok, így Erős Adrienn dédunoka is féltve őrzi a dokumentumokat. Id. Kenyeres Lajos ma már 80. évéhez közeledő egyik unokája büszkén nézett, amikor meglátta nálam pár hónapja – életében először – ezen a Nagyszüleim által nagy vigyázva őrzött képeslapon nagyapját, akit a Nagyszüleim mindig csak Kenyeres sógornak hívtak. „Milyen jóképű ember is volt a nagyapám! Én voltam ám a legkedvesebb unokája.” – mondta pár hete Vörös Dánielné született Major Gyöngyi széles mosollyal, múltba ré-

vedve. A másik unoka, Róth Andrásné Kenyeres Mária a régi szüretekre emlékezett, ahol a rokonok „visszasegítettek” egymásnak. Anyám is mosolyogva emlegette néha, hogy sok átdolgozott év után idős korukban gyakran emelték az öreg sógorok a poharat egymás egészségére, kérdezvén: „Ugye Sógor, eljössz majd a temetésemre?” Közel egyszerre születtek: Kalmár Imre nagyapám 1877-ben, Kenyeres Lajos 1876. január 6-án és 1953-ban, illetve 1954-ben mentek el a „minden élők útján”

8.	1954. április 22. d.u. 3.	1954. április 24.	Id. Kenyeres Lajos földműves (+Kenyeres Vilma és Julianna gyermekai)	református Balatonfüred.	1	–	78 év
----	------------------------------------	-------------------------	---	--------------------------	---	---	-------

Id. Kenyeres Lajos halálesetének bejegyzése a balatonfüredi református egyházi anyakönyvben

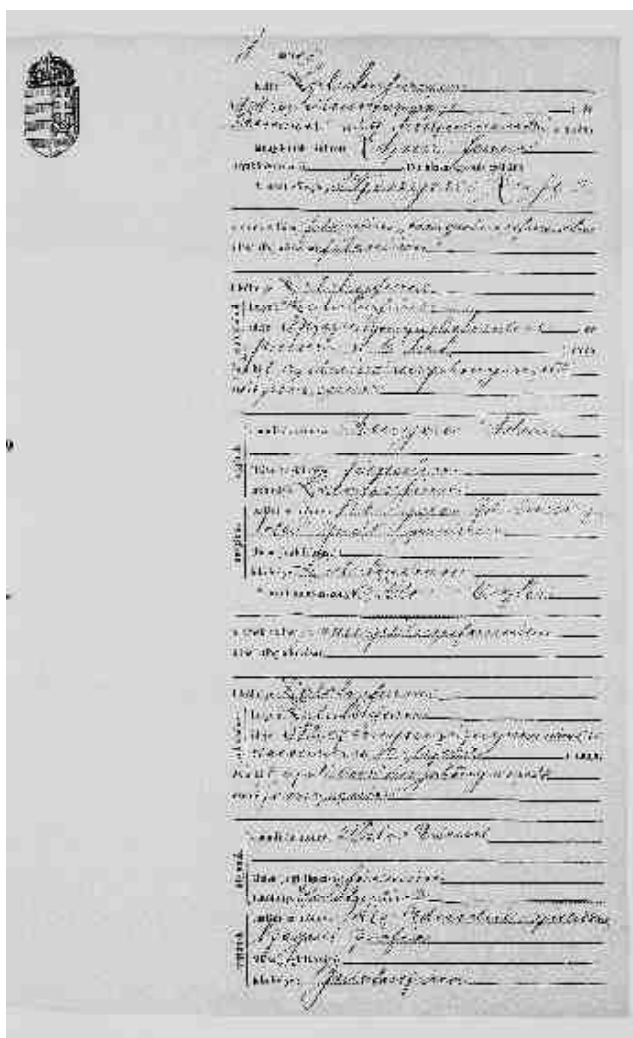

Részlet a Kenyeres család síremlékének feliratából – id. Kenyeres Lajos és Tálos Eszter legkisebb gyermekükkel és annak családtagjaival nyugszik közös sírban

Id. Kenyeres Lajos feleségével, legkisebb lányával, annak férjével és unokáival együtt a füredi református temetőben nyugszik.

Id. Kenyeres Lajos családjával: felesége, Tálos Eszter és gyermekeik: Lajos és Vilma

Id. Kenyeres Lajos és Tálos Eszter házasságkötésének bejegyzése a füredi polgári anyakönyvben, 1904-ből

Id. Kenyeres Lajosnak négy gyermeke született, Lajos (a későbbi hajóskapitány), Vilma, László (gyermekkorában meghalt), és Lídia. A református anyakönyvben keresvén a kedves elődöket, láttam,

hogy már a keresztelőknél is általában négy vagy akár több házaspár is be van jegyezve. Id. Kenyeres Lajos keresztszülei is szép számmal vannak.

Ezt a füredi református egyház anyakönyvében Segesdi Miklós nagytiszteletű úr kézírása tanúsítja nekünk.

1876	1876	Lajos	fi	Kenyeres Lajos	Segesdi Miklós	Segesdi Miklós
1876	1876	Lajos	fi	Kenyeres Lajos	Segesdi Miklós	Segesdi Miklós

Id. Kenyeres Lajos születésének bejegyzése a balatonfüredi református egyházi anyakönyvben

Az előző századokban nagy volt tehát a komaság, a rokonok összefogtak. Sokat jut eszembe Tálos Dánielné Szegedi Zsófia dédöreganyám siskei kertje is, ahová csak a Siske forrásból merített az Anyám, ha öntözni segített a nagymamájának vagy Eszter néniének (id. Kenyeres Lajos felesége, született Tálos Eszter) a többi unokával együtt a sok jó terményt öntözni.

Így érthetem már, hogy anyai ágon én nagyon itthon vagyok Füreden, hiszen a régi füredi családnevek keresztszülőket, komákat, sógorokat jelentenek nekem ...

Kincs ez az album azért is, mert most azt a képet mutathattam itt meg néhány kapcsolódó emlékkel, ami közel visz a régmúlt világhoz, a nagy világéghoz, de a ma élő leszármazottakig fogja a ke-

zem: ezt az értéket nem lehet forintokért megvenni, mégis sokat ér.

Hogyan értékelődik át az érték a megélt évek alatt?

A házépítéskor minden apró szöveget összeszedtünk, az örök értékű arany helyett vasat vettünk kilószám. A Keresztanyám halála utáni osztozkodáskor viszont drága Nagyanyám tükre, Járossy László tanár úr festménye lett nekem az érték, mert a Nagyanyám, Keresztanyám, Anyám gyomlálta kertből való tulipánokat festette meg örökre. De ez már egy másik történet ...

Végezetül egy vers, amelyet az 1930-as évek elején a balatonfüredi magyar királyi állami polgári leányiskolába járó Édesanyám másolt az eredeti szöveget kicsit átírva a füredi katonák szolgálati helyére emlékezve:

Égbe nyúló hegyek között havas éjszakába
Magyar honvéd szomorúan áll a szerb határban
A szívében ezer édes vágyódást melenget.
Kis faluban szőke lányról, otthon maradt boldogságról.
Golyó füttyül el a füle mellett.

Valahol egy kis faluba hírt hozott a posta
Szőke kislány mosolyogni nem tud már azóta ...
Nem volt sok, csak pár sor magas hegyek alján ...
Egy szerb golyó szíven talált egy honvédet oda künn a vártán ...

Forrás:

Tölgyesi József: A balatonfüredi polgári iskola története 1906–1948. Balatonfüred, 2006.

Sziklai Zoltán: Balatonfüredtől Odesszáig. Balatonfüred, Balatonarács 1914–1918. Balatonfüred, 2009.

Balatonfüredi életrajzi lexikon. Balatonfüred, 2011.

A Balatonfüredi Református Egyház anyakönyvei.

ÚJ KÖNYVEK

Praznovszky Mihály:
MESÉS FÜRED. Balatonfüred, 2014.

Idén, szeptember 30-án a balatonfüredi Városi Könyvtár emeleti olvasótermében olyan könyvbemutatót vehettek részt a meghívottak (és betévedők), amely – bátran állítom – a párját ritkítja.

A megjelent új kiad-

ványba dr. Praznovszky Mihály Nemesvámoson élő irodalomtörténész írt kedves történeteket a XIX. század II. felének, a XX. század elejének füredi fürdőtelepéről (ahogy akkortájt írták: Balaton-Füred fürdőről). Ebben az anekdokta-füzérben egy koros úriember mesél – ifjúkorától kezdődően egész megtett férfikoráig húzódóan – a fürdőhelyről, az ott zajló életről, annak szereplőiről. A történetekben feltűnik a nemzet bárójának titulált Bizay Mihály, az 1862-es bálon elsőként bál szépeként megválasztott Kozma Irma, találkozhatunk Blaha Lujzával, Görgey Artúr tábornokkal, Huray Istvánnal, Jókay Mórral, Laborfalvi Rózával (és természetesen zabolázhatatlan természetű szárnyas házi kedvencükkel: Jaklival), továbbá Keöd József hajóskapitánnyal, a fürdőorvos Orzovenszky Károllyal, Vaszary Kolos pannonthalmi főapáttal és hercegprímással, Erdődy Sándorral és szerelmével, Écsy Antóniával. A történetek alapjául javarészt Eötvös Károly, Gárdonyi Géza és Krúdy Gyula írásai szolgáltak, vagy ahogyan azt a krónikák feljegyezték. Tulajdonképpen ez egy mesekönyv felnőtteknek (és gyerekeknek is). Néhány cím a tartalomjegyzékből: *Ki szeret a Balatonban fürödni?*; *A megmérgezett színtársulat*, stb. Színes, rendkívül hangulatos illusztrációként Somos Zsuzsa balatonfüredi festőművész készített akvarelleket a történetekhez. A veszprémi OOK Press nyomda kiadásában megjelent 50 oldalas könyvecskét a Városi Könyvtárban, a Helytörténeti Gyűjteményben, és a Tourinform irodában lehet(ett) megvásárolni, mert bizonyosra veszem, hogy mire ez a kis ismertető az Olvasó kezébe kerül, addigra a „mesekönyv” az utolsó darabig elfogyott. A megkésőbb érdeklődők pedig az antikváriumokban lesznek kénytelenek kutakodni utána, vagy legfeljebb egy utánnyomásban reménykedhetnek majd. A kötet a *Tempevölgy könyvek* sorozat 16. darabja.

Zatkalik András:
BALATONFÜRED VÁROS KITÜNTETETTJEI 1978 – 2009 – 2013. Balatonfüred, 2014.

2014. május 29-én a balatonfüredi Kisfaludy Galériában Molnár Judit képviselő asszony, a Balatonfüred Városért Közalapítvány új elnöke (Gubicza Ferenc korábbi el-

nök hosszú évek áldozatos és odaadó munkája után idős kora és egészségügyi állapota miatt leköszönt a tisztségről) egy olyan kötetet – Zatkalik András összeállításában ez már a harmadik, összességében pedig már a negyedik, a legelső dr. Fülöp Lajos szerkesztésében jelent meg – mutatott be, amely a város által kitüntetetteket veszi számba. A cím egy kicsit megtévesztő is, mert valójában az 1978 és a 2008 között díjazottakat a kötet második harmadának végén, a XVI. fejezetben, „*Balatonfüred város korábbi kitüntetettjei*” cím alatt, hat oldalon keresztül „csupán” felsorolásszerűen közli. Viszont egy hiányt is pótol: a korábbi kötetből kimaradt Rosta Róbertnéről, a Városi Könyvtár nyugalmazott igazgató asszonyáról („*Balatonfüred Kultúrájáért Díj*”, 2004.) itt olvashatunk ismertetőt. Szintén „csak” listában ismerteti az 1993 és 2013 közötti Quasimodo Díjasok, továbbá a 2003 és 2008 közötti Kiss Ernő Díjasok névsorát. A könyv a 2009 és 2013 között a város valamilyen formájú elismerésében részesültekről – csaknem 100-an vannak – közöl hosszabb-rövidebb ismertetőket, legelsőként a díszpolgári címmel kitüntetettekkel kezdve, majd 17 további fejezetben összesen 156 oldalon taglalja a város által különböző díjakkal jutalmazottak méltatását. Némelyikük többször is szerepel, mert olyan is van, aki az utóbbi 5 esztendőben több városi elismerést elnyert. A kitüntetettek között nemcsak személyek, hanem csoportok, szervezetek is vannak. Az összeállításból az is kiderül, hogy két kitüntetést („*Az év Balatonfüredi Vállalkozása / Vállalkozója Díj*”, és a „*Balatonfüred Környezetvédelméért Díj*”) 2009 és 2013 között nem adtak ki. A kötet a *Balatonfüred Városért Közalapítvány kiadványai* sorozat 70. darabja.

(tbt)

TÓTH-BENCZE TAMÁS

PÓTLÁS A „BALATONFÜRED EMLÉKJELEI” CÍMŰ KÖNYVHÖZ

Helye: Tagores sétány, indiai liget.

Felirata: „Ezt a fát / Anand Sharma / az Indiai Köztársaság külügyi / államminisztere ültette / balatonfüredi látogatása alkalmából / 2008. szeptember 11.”

Ültetve: 2008. szeptember 11.

Fa faja:

Az indiai politikus Tagore előtt tisztelegve ültetett emlékfát.

Helye: Tagore sétány, Hamvas Béla emlékfája mellett.

Felirata: „Ezt a fát / professzor Dr. Avram Hershko / Nobel –díjas biokémikus ültette / 2009”

Ültetve: 2009. október 8.

Fa faja: kis levelű hárs.

Avram Hershko izraeli orvos a Magyarországon zajló egészségügyi napok díszvendége volt, ekkor ültette az emlékfát.

Helye: Tagores sétány, indiai liget.

Felirata: „Ezt a fát / Meira Kumar / az indiai parlament alsóházának / (Lok Sabha) elnöksasszonya / ültette balatonfüredi / látogatása alkalmával / 2010. június 7.”

Ültetve: 2010. június 7.

Fa faja: gömbkőris.

Az indiai politikus négynapos magyarországi látogatása alatt népes delegáció élén érkezett Balatonfüredre, ellátogatott a Vaszary Villába, a szív-kórházban megtekintette a Tagore emlékszobát. Bár hazájában, Indiában nem szokatlan, ha egy hölgy politikai szerepet vállal, az ő személyében elsőként választottak nőt a delhi-i alsóház elnökéül.

Helye: Tagore sétány.

Felirata: „Ezt a fát / Buzánszky Jenő / és / Grosics Gyula / a Nemzet Sportolói, az Aranycsapat / tagjai ültették balatonfüredi / látogatásuk alkalmából / 2011”

Ültetve: 2011. június 3.

Fa faja: piros levelű gesztenye.

A tábla feliratával ellentétben a fát valójában Buzánszky Jenő és dr. Bóka István polgármester ültette. Grosics Gyula (Dorog, 1926 – Budapest, 2014) 86-szoros válogatott kapus, egészségügyi állapota miatt nem tudott eljönni a faültetésre. Buzánszky Jenő (Újpest, 1925 –) 49-szeres válogatott labdarúgó, az Aranycsapat hátvédje és utolsó élő játékosa.

Helye: Arácson, a Koloska-völgy bejáratánál, a Koloska és a Béke utcák találkozásánál.

Felirata: „Dr. Cholnoky Jenő / 1870 – 1950 / földrajztudós / tanszékvezető egyetemi tanár / a Földrajzi Közlemények szerkesztője / a Magyar Földrajzi Társaság főtítkára, majd elnöke / A Magyar Turista Egyesület a Magyar Barlangkutató Társaság, az Alföldi és / a Balatoni Bizottság, a Természetvédelmi Tanács, és a Földtani Intézet elnöke / a Magyar Tudományos Akadémia tagja”

Anyaga: vörös permi homokkő, bronz.

Felavatva: 2011. június 11.

Avató: Hári Lenke alpolgármester és Kubassek János, az érdi Magyar Földrajzi Múzeum igazgatója.

A plakett és a relief Balás Eszter szobrászművész alkotása.

A 2008. július 23-án avatott Cholnoky Jenő emlékoszlopon helyezték el a bronz plakettet és a reliefet.

Helye: Tagore sétány, a Hotel Annabella előtti terület.

Felirata: „Ezt a fát / Kalyan Banerjee / a Rotary International világelnöke ültette / balatonfüredi látogatása alkalmával / 2012. március 26-án / ... A cselekvő humanizmus ... / A fa a Rotary Club Sopron-Pannónia ajándéka”

Ültetve: 2012.március 26.

Fa faja:

A Balatonfüreden kétnapos látogatáson tartózkodó Kalyan Banerjee, Gauri Shankár Gupta, India magyarországi nagyköveteivel együtt megkoszorúzta Tagore szobrát, ezt követően ültették el az emlékfát a sétányon.

Helye: Tagore sétány, „olasz liget”.

Felirata: „Ezt a fát Őexc. Bogyay Katalin / az UNESCO Közgyűlésének elnöke ültette / a Salvatore Quasimodo Költőverseny / 20. évfordulója alkalmából. / 2012.”

Ültetve: 2012. szeptember 7.

Fa faja: citrus.

A kétnapos díjkiosztó bevezető rendezvényeként, a Vaszary Villában rendezett „Kő Pál és tanítványai” kiállítás megnyitója után, a rendezvény folytatásaként Bogyay Katalin és dr. Bóka István polgármester emlékfát ültetett a Quasimodo szobor közelében, a költőverseny húszéves jubileuma előtt tisztelegve.

Helye: A Lipták ház kertjében.

Felirata: „Klimó Károly / Hommage á Weöres Sándor / 1913 – 1989”

Anyaga: terméskő, muranói üvegcserep; a tábla: sárgaréz.

Avatás ideje: 2013. június 15.

Avató: E. Csorba Csilla, a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója.

Alkotó: Klimó Károly szobrászművész.

A Monostorapátiban élő szobrászművész a 100 éve született költő művészetének kívánt emléket állítani, amikor elkészítette verseinek visszatérő motívumát, a tüzet megjelenítő mozaikoszlopot. A költő és felesége, Károlyi Amy gyakran volt Lipták Gáborék vendége.

Helye: Tagore sétány, indiai liget.

Felirata: „Ezt a fát Öexc. Salman Khurshid, / az Indiai Köztársaság / külügyminisztere ültette / balatonfüredi látogatása / alkalmából. / 2013.”

Fa faja: hárs.

Ültetve: 2013. július 15.

Az indiai külügyminiszter dr. Bóka István polgármesterrel emlékfát ültetett a sétányon, nagyapja, Zakis Husain egykori indiai köztársági elnök, 1968-ban ültetett emlékfája mellett. A faültetést követően az indiai politikus megnyitotta a Vaszary Villában – az 1941-ben elhunyt – Amrita Sher-Gil, magyar-indiai festőművész születése 100. évfordulója alkalmából rendezett kiállítást.

Helye: Tagore sétány, olasz liget.

Felirata: „Ezt a fát / Arnaldo Dante Marianacci / költő ültette a / Magyar – Olasz Kulturális / Évad alkalmából. / 2013.”

Fa faja: tölgy.

Ültetve: 2013. szeptember 6.

A 21. alkalommal megrendezett Salvatore Quasimodo emlékének szentelt nemzetközi költőverseny díjkiosztójának programjai egyikeként az olasz költő és dr. Bóka István polgármester emlékfát ültetett a sétányon. Ezután a Vaszary Villában több kiállítást nyitottak meg, ezek közül az egyik az olasz Novocento művészeti csoport tagjainak alkotásaiból készült.

Megjegyzés: a Tagore sétány emlékfáinak az eredeti terméskő talapzaton elhelyezett márvány, illetve álló kő és műkö tábláit a legutóbbi sétányfelújítás során – néhány szerencsés kivételtől eltekintve (például Tagore esetében) – lecserélték. A korábbi megoldás talán praktikusabb volt, ugyanis a ferdén elhelyezett táblákról lefolyt a csapadékvíz, most viszont megáll. Arról nem is szólva, hogy a sétány így inkább már egy modern amerikai kisváros temetőjére kezd emlékeztetni. Az új táblák anyagára vonatkozóan az illetékeshez intézett kérdésre sajnos a nyomdába kerülésig nem érkezett válasz, így jobb híján feltételezem, hogy valószínűleg márványból – esetleg műköből – készültek. Szintén a válasz késése miatt nincs megadva a Sharma, továbbá a Banerjee fa faja sem. Remélhetőleg egy későbbi számban pótlólag ezeket is közölni tudjuk.

TÓTH-BENCZE TAMÁS

KIEGÉSZÍTÉSEK A „BALATONFÜREDI ÉLETRAJZI LEXIKON”-HOZ

ADATOK PONTOSÍTÁSA 3.

17–18. oldal:

BABICS Endre

római katolikus pap, kanonok

Halál: 1955. ~~június~~ január 26.

20. oldal:

BALLA Béláné

színésznő

Halál: július ~~16.~~ 15. (Sírja az arácsi ótemető katolikus részében volt, síremlékét a református részben állították fel újra, a másik két színésznőével együtt.)

22–23. oldal:

dr. BARCS Ernőné ~~dr.~~ Mérő Margit

tanárnő

Halál: Budapest, január 2.

Nyugvóhelye: Balatonarács, ótemető, katolikus rész

47. oldal:

CSORDÁS László

takácsmester

Születés: Kiskunfélegyháza, 1831. június 25.

67–68. oldal:

S. FARKAS EDIT

tanárnő

Nem a köztemetőben, hanem a református temetőben helyezték végső nyugalomra, édesanyja mellett.

73–74. oldal:

FIGULA Mihály

borász

Nyugvóhelye: Bajcsy–Zsilinszky utcai református temető.

87–88. oldal:

HANKÓCZY (Benacsek) Jenő

hajótervező, vezérigazgató

2012-ben az ő és felesége hamvait Farkasrétről átszállították Balatonfüredre, a Bajcsy–Zsilinszky utcai köztemetőben, a város által adományozott díszsírhelyen helyezték el, továbbá a kikötő melletti rózsaparknál Hankóczy Jenő tiszteletére emléktáblát is avattak.

107–108. oldal:

KANOVICS / Kánovics György

igazgató

Halál: ~~Balatonfüred~~, Balatonarács, 1903. augusztus 13.

A balatonarácsi ótemető katolikus részében temették el, később valószínűleg átvitték a családi kriptába.

122–123. oldal:

KÖNIG György

Nyugvóhelye: Balatonarács, ótemető, református rész.

127–128. oldal:

LÁSZLÓ Mihály [Löwinger Miksa]Születés: ~~1881~~ 1883.

154–155. oldal:

NAGY István

református lelkész, esperes táblabíró

Születés: Alcsút, 1770. szeptember 21. körül. [keresztelés 24-én]

155. oldal:

NAGY Károly

tanár, igazgató

Halál: Budapest, 1978. február 21.

161–162. oldal:

ORSZÁGH István

tanár, igazgató

Születés: ~~Nagykalota~~ KőtelekHalál: ~~Veszprém~~ Balatonfüred, 1984. ~~február~~ január 24.

Nyugvóhelye: a köztemető régebbi urnafalában, feleségével (1911–1988) együtt.

197. oldal:

SOMODY / Somodi Dániel

református lelkész

Születés: Szentantalfa, 1797. május 3. [keresztelés]

Halál: Balatonfüred, 1875. július 27.

198. oldal:

SOMOGYI Pál, vitéz

géplakatos, önkormányzati képviselő, bortermelő

Nyugvóhelye: Bajcsy–Zsilinszky utcai református temető.

209. oldal:

SZILÁGYI Anna (Nina)

színésznő

Születés: Debrecen, 1842. május 10.

Halál: Balatonfüred, 1859. augusztus ~~4.~~ 5.

214–215. oldal:

TARÁNYI Ferenc

főispán

Születés: Sümeg, 1837. december 18.

220. oldal:

TÓTH Sándor

református kántortanító

Halál: ~~Balatonfüred~~ Veszprém

225. oldal:

UJHELYI Károly

lakatos, kőfaragó

Születés: Balatonfüred, 1859. augusztus 27. [keresztelés 31-én]

REISINGER FRIGYESNÉ

DR. SIBALSZKY ZOLTÁN

(1926 – 2014)

Örökre elment egy régi tagtársunk, dr. Sibalszky Zoltán. A Füredi Históriaiban néha megjelentek írásai, Füredet nagyon szerette, az itt történt eseményeket számon tartotta, örült a település szépülésének, fejlődésének.

Nem volt tősgyökeres füredi, nem itt született, de bízást az „ősnymaró” kategória oszlopos képviselőjének tekinthető. 1941 óta, 15 éves korától töltötte a nyarakat Füreden. Ebben az évben vette a tágabb család a Mészöly Géza utcai nyaralót, mely ma már az utca legöregebb háza, és amely ház a család és rokonság több generációjának adott felejthetetlen, szép, boldog nyarakat.

Sibalszky Zoltán művelt polgári családban született 1926. július 29-én Budapesten. Édesapja banktisztviselő, édesanyja tanár volt. Ereiben lengyel vér is folyt, őseit évszázadokra vissza tudta vezetni. Édesapját tragikusan korán, 12 éves korában elvesztette, de szerető nagycsaládban nőtt fel, édesanyja, nagymamája, nagynénje és húga körében. Iskoláit a budapesti Piarista Gimnáziumban végezte, 1944-ben érettségizett. Iskolájához élete végéig ragaszkodott, Istenbe vetett hitét, katolikus világnézetét mindvégig megőrizte.

A Magyar királyi József nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemre (a mai Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem elődje 1934 és 1949 között) iratkozott be, ahol 1949-ben szerzett elektro-gépészmérnöki diplomát kitüntetéssel. 1949-től 1951-ig tanársegéd volt az egyetemen, 1951-től 1955-ig a Központi Fizikai Kutatóintézetben (KFKI) dolgozott, majd 1955-től nyugdíjba vonulásáig, 1992-ig a Gödöllői Agrártudományi

Egyetem Gépészmérnöki Karán volt adjunktus, majd docens. Tanítványai szerint lelkiismeretes és nagy tudású tanár, szigorú, de igazságos vizsgáztató volt. Számtalan jegyzetet, tankönyvet és egyéb publikációt írt.

Széleskörű tudományos munkásságot mondhatott magáénak. 1958-tól a Magyar Elektrotechnikai Társaság elnökségi tagja, részt vett az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság munkájában, szerkesztette az Elektrotechnika című folyóiratot. 1968 óta vett részt a Mezőgazdasági Műszakiak Nemzetközi Bizottságának munkájában, szekcióelnök, tiszteletbeli elnök volt. 1972 és 1990 között 12 nemzetközi tudományos konferenciát szervezett. 1977-ben megkapta a Francia Köztársaság Mezőgazdasági Érdemrendje kitüntetés lovagkeresztjét. Bláthy-díjas, a Mérnöki Kamara örökös tagja.

Magánélete, hobbijai is széles skálát öleltek fel. Noha saját családot nem alapított, ízig-vérig közösségi ember volt. A természetjárás egész életét végigkísérte, hazai túrák és külföldi utazások sokaságán vett részt, és vezette is azokat. Turistatársaságok tagja és vezetője volt, rengeteg embernek szerzett tartalmas időtöltést, szép élményeket, értékes kapcsolódást. Szinte az egész világot bejárta, utazásairól előadásokat, diavetítéseket tartott.

Fiatalkorában barlangászott, biciklizett, vitorlázott. Szerette és ismerte a magyar és világtörténelmet, a földrajzot és a verseket.

Sokat lehetne még írni róla, de egy egész életet felidézni lehetetlen. Emlékezünk és búcsúzunk.

2014. augusztus 14-én hunyt el

Nyugodjék békében!

A „TANÁR ÚR”

GLATZ LÁSZLÓ
(1926–2014)

Ismét szegényebbek lettünk egy olyan emberrel, aki évtizedekig a város meghatározó személyisége volt, végleg eltávozott közülünk Glatz László.

1926. január 11-én született Lovászpatonán, Glatz József vendéglős és Süke Alojzia gyermekeként. Az elemi iskola után tanulmányait a pápai polgári iskolában folytatta, ide 1936 és 1940 között járt. Ezt követően 1940 és 1945 között Győrben tanult a Magyar Királyi Líceum és Tanítóképző Intézetben. A II. világháború után tanulmányait Pécsen folytatta az Állami Pedagógiai Főiskolán 1950-től 1953-ig, majd a fővárosban, az Apáczai Csere János Pedagógiai Főiskolán végzett 1955-ben. Később, 1970-ben a Testnevelési Főiskolán – a testnevelő tanári diploma mellé – szakedzői képesítést is szerzett. 1945-ben Felpécen kántortanítóként kezdett el dolgozni, majd Pápateszéren lett tanító 1947-től. 1949-ben Veszprémbe került, a Megyei Tanács Oktatási Osztályán testnevelői szakfelügyelő munkakörét látta el. 1957-ben testnevelő tanárként Balatonfüredre jött, majd a Nádor utcai általános iskola 1975–76-ban létrehozott új füredi sportagozata (a mai Radnóti Miklós Általános Iskola része) igazgatójának választották meg. Az 1980-as évek végéig tanított. Ellátta még a leendő testnevelő tanárok tanítási gyakorlatának vezetését is, akik közül többen neves szakemberré váltak, pl.: Pető Zoltán és Sipőcz József. Több évtizedes munkája alatt számos sportágban indított egyéni és csapat számokban versenyzőket megyei és országos megmérettetéseken. Megjelentetett egy kézilabdás játékgyűjteményt is az általános iskolák számára. Ő írta az „Anna-bál, áll a bál” című könyvet, továbbá Burka Tiborral közösen írta meg a „Balatonfüred sporttörténete” c. kötetet.

Jelentős érdeme, hogy a holt szezonnak számító téli időszakban nyolc jégkarnevált, továbbá havas (és jeges) sportversenyeket szervezett. Szűkebb pátriámban, a Zirc melletti Eplényben, az 1970-es elején az ő vezetésével és szakmai irányítása mellett alakították ki az első ottani sí- és szánkópályát, továbbá rendezték meg itt a hetvenes években – persze csak megfelelő időjárási viszonyok esetén – a téli úttörő olimpiák egyes versenyszámain.

Egyszer egy anyaggal elküldtek a lakására, személyesen így ismerkedtem meg Laci bácsival. Nagyon kedvesen fogadott, ekkor még felesége is élt. Amikor megtudta, hogy hová valósi vagyok, rögtön a téli

sportokra terelte a szót. Csak jó másfél óra múlva engedett vissza a munkahelyemre, és persze közben jó néhány pohár bort belém diktált. A munkahelyi vezetőm nem csinált ügyet belőle, de ezentúl már eleve úgy küldött el Laci bácsihoz, hogy utána ne kelljen visszamennem (csak másnap reggel).

De igazán az Anna-báloknek köszönhetően vált közismertté. Sarkady József (1922–1973) után, aki 1954 és 1964 között vett részt a bál újraélesztésében, majd lebonyolításában, 1969-ben némi rábeszélés és töprengés után – Rosta Sándor unszolására – elvállalta a bál főrendezői feladatát. A kezdetben vonakodva vállalt megbízatásból 20 éves megszakítás nélküli sorozat lett, ezzel Glatz László a Guinness Rekordok Könyvébe is bekerült.

Rozsenich Mária óvónővel (és napközis nevelő) kötött házasságot. Házasságukból két fiú: László (1956) és Gábor (1963) született.

Felesége hálála után Laci bácsi visszahúzódóbb, magábaforduló lett, de a közszerepléstől sosem vonult teljesen vissza. Nagy álma volt egy állandó Anna-báli emlékhely, emlékszoba. Ez életében nem valósulhatott meg. Igaz, hogy egy ideig az Anna Grand Hotel kávézójában, Horváth Éva és Simon Károlyné Zákonyi Tünde közreműködésével sikerült egy emléksarkot létrehozni, ezt azonban időközben a tulajdonos / üzemeltető kérésére megszüntették. Tudomásom szerint a relikviákat átmenetileg a Blaha Étteremben helyezték el.

Az utolsó hetekben állapota rohamosan romlott, többször volt kórházban. 2014. november 7-én, a hajnali órákban végleg elaludt Füreden.

November 14-én délután a balatonfüredi köztemető ravatalozója előtt rengetegen gyűltünk össze. Egykori kollégája, Steierlein István búcsúztatta, majd Dasek Viktor atya szavai után a hamvait tartalmazó urnával a köztemetőben, a felesége sírhelyénél örök nyugovóra helyezték. Befejezésül az Anna-bál nyitótáncának zenéje (a „Palotás”) hangzott el.

Számos kitüntetése között szerepel a Füredtől 1996-ban „Balatonfüred Városért (Pro Urbe) Díj”, a 2003-ban kapott „Balatonfüred Sportjáért Díj”, továbbá a „Balatonfüred Városért Közalapítvány Díszoklevele”, amelyet 2014. május végén még átvehetett.

A Helytörténeti Egyesületnek alapító tagja volt. Hiányozni fogsz (és nemcsak) a füredieknek Laci bácsi, Tanár Úr ...
(tbt)

**A VÁROSI HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYNEK
ADOMÁNYOZOTT DOKUMENTUMOK,
VALAMINT A GYŰJTEMÉNY RÉSZÉRE ADOTT ANYAGI TÁMOGATÁS
(2014)**

Balogh Gyula

Veszprém

emlékérem: Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesülete 1967–1987. Országos jubileumi kongresszus, Balatonfüred, 1987. május 21–24.

Budáné Bocsor Ágnes

Balatonfüred

Anna-báli forgatókönyv: 1998

Anna-báli programfüzet: 2001; 2002; 2003; 2004; 2005.

borheti programfüzet: 1999; 2000; 2001; 2003; 2004.

ismertető és kiállítási katalógus: Kisfaludy Galéria Balatonfüred – a füredi Művészklub tagjainak kiállítása 2006. május

képeslap(ok): 58 db: Balatonfüred (8) és magyar városok

keretezett falra akasztható kerámia: A 11. Európai bányásznapok emlékére – Bochum, 1995. Felirata elől: „Stadt Bochum / Deutsches Bergbau-Museum”; hátlapján filccel ráírva „Anlässlich / des / 11. Europäischen / Knappentages / überreicht” / aláírás / „Bochum, 18. 05. 1995”

meghívó: Megemlékezés Ránzay Ágostonnéra (2002)

programfüzet: 25 éves városi jubileum

térkép: Balatonfüred – orientáló grafika, 1987.

Csernussi Gábor

Budapest

évkönyv: Jó év volt: Magyarország vitorlás sportja, 2013.

folyóirat: Hajó Magazin. 2010. november – 2012. január; 2012. október, november; 2013. január – 2014. augusztus. (23 db)

dr. Cserny Tibor

Budapest

brosúra: Mit jelent valójában CO₂ geológiai tárolása.

brosúra: Ásványokról gyerekeknek.

DVD-video: Balaton-kutatásról mindenkinek (3 db)

DVD-video: Magyar Tudományos Akadémia Balatoni Limnológiai Kutatóintézet.

DVD-video: Az igaz és szép palotája.

folyóirat: Magyar Tudomány és mellékletei. (2009 – 2011) összesen 25 db

folyóirat: Akadémia. (1999) 2 db

folyóirat: Szép Házak – Kész Házak. 1995/4. szám

könyv: A Balaton kutatásának eredményei. (1998 – 2009) 11 db

könyv: Balaton-kutatásról mindenkinek.

könyv: Földtudományok és a földi folyamatok kockázati tényezői.

könyv: Európai uniós csatlakozás és földtudomány.

könyv: A Balaton-felvidék.

különlenyomat: Bíró Péter: A Balaton halállománjának anyagforgalmi szerepe és hosszú távú változásai.

tanulmány (színes másolat): Pálffy Tamás – ifj. Pálffy András – Szente Benjámin: A Balatonfüredi Kéki-patak völgyének állapot- és potenciálfelmérése.

Deák István

Siófok

fényképek digitális másolata: A balatoni hajózás 140 éves jubileumi ünnepségén készített felvételek (20 db)

Elek Miklós

Balatonfüred

képeslap: SZOT Üdülő díszterme (ex Gyógyterem / Kurszalón) fekete-fehér Képzőművészeti Alap 1958

tábori levelezőlap: I. világháború, 1918.

Gantner István

Budapest

könyv: Váli Mari: Emlékeim Jókai Mórról.

dr. Honti József

Budapest

könyv: Endrődi Béla: Ötven vers.

könyv: Endrődi Béla: A boldogtalan ember.

könyv: Endrődi Béla: Petőfi és Arany levelezése.

könyv: Váradi Antal: Az elzárt mennyország. Endrődi Béla „Megilletődés” c. verse

Ivácskovics György

Balatonfüred

kitűző: felirata: KISz II. Országjáró Diáktalálkozó 1967 Balatonfüred; anyaga: sárgaréz, zománcozott

kitűző: Lóczy Kajos Gimnázium

sapkajelvény: Lóczy Lajos Gimnázium

emlékérem: Nemzetközi „Clean Steel” nemzetközi konferencia. 1981. június 1.; anyaga: szürkés-fekete fém; előlap: középkori műhely ábrázolása; felirata alul: „Probatoriae et separ / artis studium / praemiat”; hátlap: felirata: körben: „International Conference”; alul: „Balatonfüred / 1981. VI. 1-3; középen: „Clean / Steel”

Kaszala Zoltán

Balatonfüred

I. világháborús keretezett tablókép: vitéz Somogyi Béla (1894–1965) balatonarácsi birtokos tulajdona volt eredetileg. A tabló 21 db különböző méretű felragasztott, I. világháborús (lovassági, repülő) katonai képet tartalmaz

dr. **Koppány Ferenc** (Tasnádi Jánosné hagyatékából)

Budapest

könyv: Debrőczy Tibor: Balatonfüred gyógytényezői. Veszprém, 1960.

Anna-báli étel és itallap: 1962

étlap(o)k: SZOT Gyógyüdülő – Hajdúszoboszló 1968. május 17–26.

térkép: Balaton és környéke: fürdőhelyek, hajójáratok, autó- és turista-utak feltüntetésével négy lapon Magyar Királyi Állami Térképészeti, 2. kiadás 1929. léptéke/méretarány: 1:75 000. – 1. lap: Tapolca és környéke

Kugler Gábor

Balatonfüred

fénykép: Páhi Margit (Kugler Kálmánné) – 1928, készítette: Brandl Rudolf fényképész

igazolás cselédkönyvhöz (Páhi Margit részére – 1930)

Németh István Péter

Tapolca

képeslap: 21 db (20 db balatonfüredi, 1 db veszprémi)

dr. **Németh László**

Budapest

újság: Balatonfüred hetilap 1942. szeptember 19. (fénymásolat); Magyar Iparművészet 2013/9. szám; Kláris: irodalmi-kulturális folyóirat 2013/6. szám

seltersi savanyúvizes sómázás kőagyag füles korsó: (6 dcl-es)

Pálffy Károlyné

Balatonfüred

könyv: Zákonyi Ferenc: Balaton: Guide de poche (útikalauz) Budapest: Pannonia, 1972. francia nyelvű.

köszöntő: 50 éves házassági jubileum

meghívó: Balatonfüred fejlesztéséért Társadalmi Munkaközösség 1974. évi munkaértekezletére. 1974. június 6. ; anyák napja; esküvői (3); névadóra

boríték, benne **üdvözlő kártya** 1974. december 21. (Rosta Lajostól); **boríték** 2 db **levéllel** 1974. február, levelezés Pállfy Károly rajztanári állása ügyében

Pető Andrea

Budapest

képeslap: Községháza (ma: Zeneiskola), 1956.

dr. **Polácsi Júlia**

Budapest

Protiwinsky Ferenc: *Pásztorfiú* (Lenbach-másolat) festménye tisztításának, restaurálásának finanszírozása

vitéz **Pordán József**

Siófok

hangkazetta: Pordán József visszaemlékezései

– élettörténete

– A Pajtás hajó balesete

– A Beloianisz hajó balesete

dr. **Praznovszky Mihály**

Nemesvámos

mikrofilmtekerics: Knausz: Margit-legenda; Madách a színházban (Színházi élet)

pénzérme: 5 FT-os (1947-es, 3 db); 1967-es, 1 db)

tanári notesz

dr. **Reisinger Frigyesné**

Budapest

Anna-báli dokumentumok: meghívó, újság, belépőjegy, programfüzet, étel-, itallap, stb. (18 db)

könyv: Baróti Géza: A füredi Anna-bálok története.

könyv: Korda balatonfüredi kölcsönkönyvtárának könyvjegyzéke.

1940. évi adóív.

Rosta Sándor

Balatonfüred

fénykép: f.-f. Szántódpuszta, 1977. Írótalálkozó: A képen: Borsos, Miklós, Udvardy Erzsébet, Boldizsár Iván, Lipták Gábor (középen, szemben), Tamás István; Szántódpuszta, 1977. Írótalálkozó: A képen: Lipták Gábor (szélen, jobboldalt), Görgey Gábor (középen, szemüvegben), mögötte és mellette: Illyés Gyula, Illyés Gyuláné Flóra asszony, Szabó Gyula (elől, középen)

fénymásolat gépelt szövegről: **Lipták Gábor verse** Keserü Bélához 1946. január 20.

beszéd szövege: (Rosta Sándor) **Lipták megemlékezés** Balatonfüred, 2012. augusztus.

**Somogyi Gyöngyi és Zsigmond
Balatonfüred**

könyv: „Vasárnapi könyv” Országos Közművelődési Tanács 1919 – kolligátum (1918-as második, 1919-es év első féle).

**Spang Gyula
Tihany**

újság: Balatonfüred hetilap 1942. szeptember 19.

**Teleki László
Cserszegtomaj**

könyv: Jókai Mór: Csataképek a magyar szabadságharcból.

könyv: Jókai Mór: Az arany ember (2. kötet).

**Tóth Attila
Balatonfüred**

iskolai rajzok, sor és betűminták: Novák Anna, Vámos Jolán és Géza hagyatékából (42 db)

tégla: származási helye: Blaha Lujza nyaraló – jelzése: G.E.P. 1864 (gróf Esterházy Pál)

**Tóth Györgyi
Balatonfüred**

érem: (függesztővel, szalaggal) Balatonfüredi járési lövészverseny 1938. június 6.

**Várayné Goróczy Éva
Balatonfüred**

fedeles, füles kerámia **söröskorsó:** oldalán címerpajzs alakú dombormű, Szent Flóriánt ábrázolja

**Vári Éva
Balatonfüred**

emlékalbum: A Magonc tánccsoport erdélyi (Székelyföld) látogatása.

**Z. Karkovány Judit
Budapest**

fénykép: Kozma Imréné Fekete Anna – fényképész: Kurzweil Frigyes

számla gyászkartonról; Iglói János – Balaton nyomda

temetési számla: Fekete Márton (1944) – Gerbo-vits Ferenc asztalos és temetkezési vállalkozó
Összeállította: Tóth-Bencze Tamás

* * *

PÓTLÁS

Az előző szám „Egyesületi hírek” című rovatából sajnos kimaradt az egyik rendezvény. A mulasztást az alábbiakban pótoljuk:

2014. május 5-én nagy sikerű, telt házas egyesületi délután kezdődött 16.30 órakor a Városi Könyvtárban. Témája: emlékezés a holocaustra. „Zsidó emlékek és értékek Balatonfüreden” címmel vetített képes előadást tartott helyszínekről, a zsidó vallásról, kultúráról, erkölcsről és etikáról dr. Olti Ferenc, a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület elnökségi tagja.

* * *

*Minden Kedves Olvasónknak
Békés Karácsonyi Ünnepeket és
Boldog Új Esztendőt kíván
a szerkesztőség*

Dr. Sibalszky Zoltán
1926 – 2014

Glatz László
1926 – 2014

Karácsony Arácsón
(Tóth Attila és dr. Cserny Tibor felvételei)